

ŽELEZAR

Jesenice, 10. januarja 1991

Številka 1 • XL

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zasluga za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Lilijana Kos, tehnični urednik Dare Bradašja in sekretar uredništva Đinka Trako. Naslov: Uredništvo Železarja, PS Slovenske železarne - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: glavni in odgovorni urednik 26-18, tehnični urednik 26-19 in sekretar uredništva 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje Gorenjski tisk Kranj, Tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Proizvodnja in prodaja v številkah

	Doseženo 1989	Plan 1990	Doseženo 1990	% na plan
Skupna proizvodnja	1.062.715	995.210	912.335	91,6
Odprema	347.912	354.310	303.066	85,5
Končna proizvodnja v jug. železarnah I.-XI.	4.952.974	5.071.715	4.474.119	88,2

Ob zaključku leta vsakdo ocenjuje svoje rezultate in poskuša iskati napotke za vnaprej. Po sorazmerno ugodnem pričetku leta 1990, čeprav se je pričelo z velikimi težavami, so nas predvsem v drugem polletju pričakale velike težave, ki so povzročile velik padec proizvodnje. Od načrtovane skupne proizvodnje smo uspeli realizirati 91,6 % in od načrtovane odpreme le 85,5 %.

Podobni trendi se kažejo v proizvodnji grodlja, jekla in končni proizvodnji jugoslovanskih železarn. Podatki so zbrani za obdobje januar - november in kažejo, da se je proizvodnja grodlja gibala na nivoju 81 %, proizvodnja jekla na 84,5 % in proizvodnja končnih izdelkov na 88,2 % načrtovanih količin.

Ob tem je bilo glede na pogoje, ki so se hitro poslabševali, stanje v mesecu decembru v vseh železarnah več kot kritično in je ta mesec v tem pogledu tako za Železarno Jesenice kot tudi za ostale železarne še slabši.

Navedeni podatki kažejo izredno kritično stanje v celotni panogi, ki se na žalost še nadaljuje. Po trenutnem stanju sprejetih specifikacij za mesec januar je stanje približno enako kot v decembru. Ob izboljšanjem povpraševanju smo glede na plačilno sposobnost kupcev prisiljeni vršiti selekcijo pri sprejemanju naročil oz. sklepanju pogodb.

Skupna količina sprejetih naročil znaša zaenkrat le 19.960 ton (od tega 4.740 ton izvoznih naročil), kar predstavlja približno dve tretjini normalne mesečne količine.

Torej lahko v mesecu januarju kljub poznemu pričetku obratovanja v posameznih fazah dela oz. obratih pričakujemo zastoje v proizvodnji oz. skrajševanje obratovalnega časa.

Božidar Bartelj

Lambert — Pantzova nagrada za leto 1990 Janku Pernetu

Na svoji slavnostni seji, 20. decembra je Delavski svet Železarne podelil Pantzovo nagrado za leto 1990 g. Janku Pernetu, dipl. ing. metalurgije za njegovo življenjsko delo. Izbor je opravila Komisija za podelitev novatorskih nagrad Železarne na osnovi predloga Društva metalurških inženirjev in tehnikov Jesenice in Poslovnega odbora Železarne.

Iz utemeljitve je razvidno, da predstavlja njegov največji doprinos pravzaprav sodelovanje v projektni skupini in vodenje izgradnje Valjarne bluming štelk, kjer je s svojim znanjem in izkušnjami s področja valjavstva bistveno

pripomogel k popolni preusmeritvi in posodobitvi tehnologije valjanja v naši Železarni. V to skupino je prišel leta 1961 iz Valjarne Javornik 1, kjer je poprej delal kot asistent in obratovodja.

Po dokončanju projekta Valjarne bluming štelk je bil obratovodja novozgrajene valjarne. Takrat je bilo treba kar najhitreje osvojiti proizvodni program. V to je vložil veliko svojega dela in znanja. Leta 1970 je bil prestavljen v oddelek za razvoj valjarn v Sektorju novogradenj. Tu je ostal do upokojitve julija lani.

Janko Perne je rojen 16. septembra 1922 v Mariboru. Na metalurškem oddelku teniške fakultete v Ljubljani je diplomiral leta 1949 in se takoj zaposlil v Železarni.

V kratkem razgovoru, za katerega smo ga zaprosili, nam je dejal, da se strinja z ugotovitvijo kolegov iz DMIT, da je njegov največji prispevek bil vodenje projektne skupine in potem vodenje izgradnje Valjarne bluming štelk in njeno vključevanje v proizvodni proces, pa čeprav kot je dejal, tudi preoblikovanje oziroma usvajanje novih kvalitetnih in specialnih jekel v Va-

ljarni Javornik 1, kar je bilo takrat novost, ni bilo tako zanemarljivo. Ta valjarne je namreč bila, s svojimi zaostarelimi napravami, za tako delo neprimerna.

V času svojega delovanja v Sektorju novogradenj je izdelal vrsto razvojnih projektov, med katerimi je rekonstrukcija oziroma modernizacija Valjarne žice ena najvidnejših.

Med tistimi njegovimi projekti, ki kot je to ugotovila tudi Komisija za podelitev novatorskih nagrad, čakajo ugodnejših gospodarskih razmer za svojo uresničitev, pa so tudi: prenos valjanja debele pločevine na ogrodje bluming štelk, modernizacija adjustaje bluminga, modernizacija valjarne štelkla in drugi.

Janko Perne je bil v Železarni praktično ves povojni čas in ker je o mnogih stvareh tudi soodločal, saj je bil v samem strokovnem vrhu, smo ga vprašali, kako gleda sedaj na razvoj Železarne v preteklem obdobju. So bile poslovne odločitve in strokovne usmeritve v splošnem pravilne ali napačne. Vprašali smo ga tudi kaj meni o prihodnosti železarstva na Jesenicah. Vprašanji sta ga nekoliko presenetili in dejal je, da nanju ni ravno preprosto odgovoriti.

Železarstvo se je na Jesenicah po vojni razvijalo predvsem glede na potrebe jugoslovanskega trga in je zamarilo prodor na tuja tržišča. To pa ni bilo potrebno, saj je bilo dosti dela doma. Tudi s kvaliteto in cenami nismo dovolj hitro sledili svetovnim trendom, kar je našo konkurenčnost še zmanjšalo. Sedaj pa, ko je jugoslovanski trg ueloma zaprt, deloma pa zaradi splošne recesije nezanimiv, proizvodnja vseh naših izdelkov ni več opravičljiva, tako glede kvalitete kot glede količine. Spremembe so nujne. Proizvodnjo artiklov, ki jih ni moč prodajati, je treba zmanjšati ali pa opustiti.

Skoda bi bilo in nesmiselno popolnoma opustiti proizvodnjo jekla na Jesenicah. Mislim, da se bodo določeni deli Železarne obdržali še dolgo časa, seveda z močno specializiranim in visokokvalitetnim proizvodnim programom. Ustavitev zastarelih obratov, kot se je to zgodilo z Martinarno, Plavžem, Žično valjarno in drugimi, je nujna kajti bili so dotrajani ter zaradi zastojev, izmeta in energetske potratnosti nerentabilni. Zastareli obrati, tudi tisti, v katerih proizvodnja še teče, nimajo prihodnosti, nam je dejal.

Pantzovemu nagrajencu tudi mi iskreno čestitamo. Dare Bradašja

Delavski svet Železarne ob koncu leta

Zadnji dnevi lanskega leta so bili za delegate in sodelavce delavskega sveta dokaj delavni - 20. decembra so se sestali na 11., 27. decembra pa na 12. redni seji.

11. seja delavskega sveta

Na 11. seji 20. decembra je delavski svet kot organ upravljanja podjetja sprejel kolektivno pogodbo podjetja, ki jo je pripravila posebna skupina, sestavljena iz strokovnih delavcev, vodstva podjetja in obeh sindikatov.

Sprejet je bil statutarni sklep o spremembi Statuta Železarne Jesenice, potreben zaradi spremembe zakonodaje. Z novim letom podjetja ne smejo več imeti kolektivnih poslovodnih organov, ampak vodi podjetje glavni direktor. Tem spremembam je treba prilagoditi tudi naš Statut. Spremembe Statuta so objavljene na oglasnih deskah.

Zaradi navedenih sprememb je bilo treba imenovati vršilca dolžnosti glavnega direktorja. Delavski svet je soglasno za vršilca dolžnosti glavnega direktorja podjetja Železarna Jesenice imenoval **BORISA BREGANTA**, sedanjega predsednika poslovnega odbora. Njegov mandat traja do preoblikovanja družbenega podjetja v kapitalno družbo, vendar najdalj eno leto.

Novoimenovanega v.d. glavnega direktorja je delavski svet tudi pooblastil, da v skladu z organizacijskimi predpisi opravlja vse naloge delavskega sveta pri izločitvi osnovnih sredstev in pri drugih možnih oblikah izločitve (najem, zakup itd.) ter za vknjižbe zastavnih pravic na nepremičninah. O vseh primerih je dolžan sproti obveščati delavski svet.

Zaradi hitrejše preobrazbe v kapitalno družbo in vzpostavitev pogojev, ki jih predlaga svetovna organizacija Mc Kinsey ter za nadaljevanje sanacije je delavski svet sprejel sklep, da se s 1. januarjem spremeni organizacija Železarne. S tem sklepom v podjetju Železarna z 31. 12. 1990 prenehajo veljati vse dosedanje organizacijske oblike.

Določeni so profitni centri z naslednjimi imeni: Metalurgija, Žica in profili, Servisni center, Elektrode, Žebliji, Predelava trakov, Deli in storitve, Cestni transport, Inženiring, Energija, Gredice, VZP, Gostinstvo.

Sektorji so v sedanji obliki organiziranja začasno vključeni v Metalurgijo.

Delavce s posebnimi pooblastili, ki jim zaradi reorganizacije preneha mandat in niso ponovno imenovani, se razporedi na delovna mesta, ki jih določi glavni direktor in jim pripada plača v skladu s splošnimi akti Železarne.

Imenovane so bile inventurne komisije v Železarni, ETE in sektorjih za popis sredstev in njihovih virov zaradi izdelave zaključnega računa ob koncu poslovnega leta 1990 in odpisana osnovna sredstva v ETE Tehnične dejavnosti - Transport.

Na seji sta bili postavljeni tudi dve delegatski vprašanji: Zakaj vsi delavci Železarne prejemamo osebne dohodke prek Ljubljanske banke? Kako posluje mešano podjetje IDT?

Glede izplačevanja osebnih dohodkov je direktor FRS povedal, da se na tem področju pripravljajo spremembe in bo o tem obvestil delavski svet. O poslovanju podjetja IDT bo posredovana pisna informacija.

Na osnovi sklepov seje z 21. novembra 1990 so bila podeljena priznanja Železarne za leto 1990.

12. seja delavskega sveta

Na 12. seji 27. decembra je delavski svet sprejel sklepe o delitvi Železarne Jesenice in ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo Metalurški inženiring Jesenice ter sklep o ustanovitvi podjetja v mešani lastnini Metalurški inštitut Ljubljana - Pilotna proizvodnja, d.o.o.

Železarna Jesenice se deli na dve podjetji v družbeni lastnini: SZ-Železarna Jesenice, p.o. Jesenice in

SZ-Železarna Jesenice, Metalurški inženiring, podjetje za metalurško svetovanje, d.o.o. Jesenice.

Ta delitev je bila potrebna zaradi nadaljnega procesa prestrukturiranja v kapitalno družbo, pa tudi iz praktičnih razlogov.

V novoustanovljeni družbi imajo delavci te družbe enak status in tretman kot delavci matičnega podjetja do dokončne preobrazbe Železarne.

Iz Metalurškega inštituta se je izločila pilotna proizvodnja, ki jo je sofinancirala tudi Železarna Jesenice. Nastala je nova družba z omejeno odgovornostjo MIL-PP d.o.o. Železarna je svoj znesek združenih sredstev spre-

menila v osnovno vlogo - ustanovni kapital.

Sindikat Železarne - ZSSS je zahteval, da se v naslednjem letu zagotovi delavcem izplačilo jubilejnih nagrad, odpravnin ob upokojitvi in prevoznih stroških v realni višini, kot je bila v primerjavi z nemško marko ugotovljena dne, ko bi ta obveznost morala biti izplačana. Delavski svet je sprejel stališče, da se vsem delavcem, ki imajo zapadle terjatve iz naslova odpravnin, odškodnin zaradi odhoda v pokoj in jubilejnih nagrad, terjatve revalorizirajo na podlagi valutne klavzule. Odgovor o tem je objavljen v današnji številki Železarja. CSI-MZ

Delo jeseniškega izvršnega sveta v decembru

Decembra se je jeseniški izvršni svet sestal na treh sejah, skupaj pa je imel v letu 1990 18 sej.

Na 16. seji, ki je bila 7. decembra, je bila osrednja točka dnevnega reda trenutna situacija v Železarni Jesenice. Sprejeti so bili številni sklepi, s katerimi je izvršni svet tudi seznanil republiškega. Med sklepi in ugotovitvami jeseniškega izvršnega sveta velja omeniti tudi, da je potrebno zagotoviti učinkovito obveščanje delavcev o nastali situaciji ter predlaganih aktivnostih in rešitvah v Železarni Jesenice. Med drugim pa je jeseniški izvršni svet povabil na obisk v občino Jesenice tudi podpredsednika republiške vlade dr. Jožeta Mencingerja.

17. seja Izvršnega sveta je bila 11. decembra. Osrednja točka je bilo Poročilo o stanju kmetijstva in gozdarstva v občini. To je obravnavala tudi občinska skupščina na decembrskem zasedanju. Poleg tega je izvršni svet razpravljal tudi o gibanju števila prebivalstva v občini ter začasnih in stalnih prijav in odjavi bivališča v občini, kjer se gibanje prebivalstva umirja, pada pa tudi število rojstev. Izvršni svet je sprejel tudi sklep o koriščenju šolske zgradbe na Cesti železarjev 12 na Jesenicah, kjer bosta našli svoj prostor Glasbena šola in občinska zveza DPM Jesenice.

Izvršni svet je sprejel sklep o določitvi najvišjih cen, ki v letu 1991 ohranja cene komunalnih storitev, vode, ogrevanja in stanarin na decembrski ravni (1990), sekretariat za gospodarstvo in negospodarstvo pa je zadalžil, da analizira poslovanje podjetij, ki opravljajo storitve, katerih cene so omejene ter tudi opredeli problematiko neplačevanja osnovnih komunalnih storitev in stanarin.

18. seja Izvršnega sveta pa je bila 26. decembra. Sejo so začeli s slovesno razglasitvijo rezultatov plebiscita. Izvršni svet je obravnaval predlog odloka o javnem redu in miru in ga posredoval v obravnavo občinski skupščini, sprejel pa je tudi srednjeročni plan geodetskih del do leta 1995 ter program dela za leto 1991.

19. seja izvršnega sveta bo 15. januarja, sicer pa so seje Izvršnega sveta Jesenice načrtovane vsak drugi torek ob 10. uri.

December je mesec številnih aktivnosti, saj v pričakovanju novega leta vsi hitimo opraviti čimveč. Tudi v okviru aktivnosti občinske skupščine in izvršnega sveta je bilo v občini Jesenice živahno. Poleg seje izvršnega sveta in občinske skupščine, ki je bila 26. decembra, uspešno izvedenega plebiscita (kjer so svoj delež prispevali tudi člani volilnih odborov in občinske volilne komisije - za kar sta se jima predsednik Skupščine in predsednica Izvršnega sveta tudi zahvalila - udeležba je bila 91,5 %, »za« je glasovalo 78,8 %), je bila vrsta drugih aktivnosti.

Sestal se je sklad stavbnih zemljišč (ki je skupščinski organ), v okviru Izvršnega sveta oz. upravnih organov pa so se sestali: odbor za varstvo kmetijskih zemljišč, koordinacijski odbor Karavanke, komisija za turizem, projektna skupina za razvoj podjetništva in drobnega gospodarstva.

Bila sta tudi delovni razgovor s predstavnikoma obrtnega združenja in obrtne zadrage Jesenice in prednov-

letno srečanje z direktorji v občini Jesenice, sestali so se tudi predsedniki gorenjskih izvršnih svetov. V decembru so bili zaključeni obiski v krajevnih skupnostih v občini, ki jih je organiziral Izvršni svet. Uveden je bil stečajni postopek za Elim Jesenice.

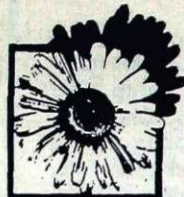
Vrsta razgovorov v zvezi z realizacijo projekta vode iz Karavanškega predora v občini Jesenice pa kaže, da bo letos projekt realiziran in bo pomenil nove možnosti tudi v tej občini.

Kaj je v skladišču Interevropce?

V javnosti je bila vrsta informacij o skladiščanju nevarnih strupov v skladišču Interevropce na Jesenicah. Postavljeno je bilo tudi delegatsko vprašanje, od Interevropce pa je izvršni svet prejel pisno poročilo Inštituta za zaščito rastlin iz Zagreba. V Interevropi pravijo, da ne gre za bojne strupe, ampak za insekticide za uničevanje rastlinskih škodljivcev oziroma mrčesa na sadnem drevju in insekticid kot končni preparat ne spada v prvo kategorijo.

V Jugoslaviji je ta insekticid že približno 20 let v prosti prodaji, vendar v približno 25 % močnejši koncentraciji aktivne substance. To je bil tudi razlog za sum, da je bil morda mišljen insekticid z večjim odstotkom aktivne substance. Na podlagi teh sumov je Zvezni sekretariat za zdravstvo dovolil tranzit skozi Jugoslavijo, vendar z dodatno analizo v inštitutu v Zagrebu.

Kot pravijo v Interevropi, bodo to blago začeli odpremljati v desetih dneh.

neodvisnost

Čakanje na delo doma

Zavedamo se, da je zmanjševanje števila delavcev v železarni nujna posledica napačnega gospodarjenja prejšnjega sistema v družbeni lastnini. Zato so se upravni, samoupravni in vodstveni organi v železarni odločili, da začnejo delavce razporejati na čakanje na delo doma ali na prisilne dopuste že na polovici lanskega leta. To je vse razumljivo in vemo, da je potrebno.

Pokazalo pa se je nekaj drugega, namreč neodgovornost, nemoralna in popolnoma nepoznavanje razmer s strani vodij, obratovodij ali ostalih, ki so določevali delavce za čakanje na delo doma. Namesto, da bi upoštevali kriterije, ki jih svetuje, res pa ne določa zakon, so pokazali svojo nemoralno in težnjo, da ohranijo delo sebi in svojim ljubljencem. Največkrat so pošiljali na prisilni dopust tiste delavce, ki so jim bili trn v peti zaradi tega, ker niso hoteli sodelovati pri svinjarjih, ne pa tiste, ki so bili leni, problematični ali slabi delavci, ali pa tiste, ki so imeli še dodaten vir zaslužka.

Največ takih primerov je bilo v obratu Vzdrževanje. V strojnih delavnicah so bili delavci na čakanju na delo doma, ostali pa so morali delati nadure. Na prisilnem dopustu je bila tudi mati samohranilka, ki se je ni usmilil niti Odbor za prošnje in pritožbe pri delavskem svetu, poleg tega pa druge firme še vedno delajo v tovarni. Tipičen je primer Ljubomira Veljkovskega, delovodja kovačnice, ki je moral na prisilni dopust, čeprav so njegovi delavci ostali brez mojstra, ali pa je to delo opravljal nekdo drug, ki ni usposobljen za tako delo. Ko je Veljkovski protestiral proti takim metodam, so mu hoteli po boljševidski navadi naprtniti še kazensko odgovornost. Sindikat Neodvisnost bo zahteval, da se primer razišče in krivice javno objavi. V javnem oddelku so bili na prisilnem dopustu vsi, ki so se včlanili v sindikat Neodvisnost, delavcu, ki mu manjka samo še pol leta do upokojitve, pa je nekdo celo brez pooblastil prepovedal vstop v železarno, v kateri je delal dolgo leta. Zelo koristno bi bilo, če bi se inspekcija dela pozanimala za vse take primere, jih raziskala in zahtevala odgovornost.

Vse pritožbe, ki so jih vložili delavci na Odbor za pritožbe in varstvo pravic delavcev, so bile zavržene po enem kopitu, saj so vsi pritožitelji dobili enak sklep. Pokončno držo je pokazala

predsednica tega Odbora, ki ni hotela več sodelovati pri takem počenjanju in je zahtevala razrešitev. V sklepih, ki so jih prejeli pritožitelji, piše, da je delavski svet določil produktivnost 74 ton na zaposlenega, temu pa prilagaja število ljudi, ki delajo. Torej je edini kriterij 74 ton na zaposlenega.

Bolj neumnega, krutega in nesmišelnega izgovora si ne bi mogel izmisliti niti največji brezobzirnež. Poleg tega pa ta produktivnost niti ni bila dosežena, kljub čakanju na delo doma. Kdo pa je sedaj odgovoren, da sklep delavskega sveta ni uresničen? Na občinski skupščini je bilo rečeno nekaj drugega, namreč, da je edini kriterij boljši-slabši delavec. Kdo pa je ugotavljal in kako, kdo je boljši in kdo slabši delavec, ne ve nihče, vsekakor sindikata Neodvisnost ni nihče nič vprašal, čeprav je bil s tem kršen Statut. Namesto, da bi vključili Neodvisnost v pomoč pri določevanju presežnih delavcev, so mu stalno oporekali legitimnost in registracijo.

Čeprav zakon predvideva štiri možne načine reševanja začasnih presežnih delavcev, je Železarna Jesenice striktno uporabljala samo čakanje na delo doma, ki je za delavce zelo ponižujoče. Ne prizadeva jih toliko materialno kot moralno, da po dolgih letih dela niso več potrebni v železarni in so s čakanjem na delo postavljeni na stranski tir in to kot delavci, katerim so tisti, ki sedaj pišejo odločbe za prisilne dopuste, vedno zatirjali, da so lastniki podjetja, samoupravljajci in nosilci vsega naprednega v družbi. Pri reševanju te problematike bi morala biti prisotna humanost in občutljivost, ne pa kriterij 74 ton železa na zaposlenega.

Sindikat Neodvisnost
Bogomir Ličof

»Navada je, da se ob koncu leta srečamo, da izmenjamo nekaj misli in ocenimo aktivnosti v iztekajočem se letu. Menim, da nikogar ne moti, da smo danes sedli skupaj najodgovornejši predstavniki sindikata in člani delavskega sveta, saj nas navsezadnje družijo isti problemi in želje, da bi jih rešili.

V letošnjem letu se je zgodilo toliko pomembnih in usodnih dogodkov, ki bodo imeli svoj vpliv najbrže ne samo v naslednjem letu, ampak kar v naslednjem desetletju in še več. Težko je namreč verjeti, da bomo še pred koncem tega tisočletja v celoti prebrodili normalne in nenormalne težave prestrukturiranja našega gospodarstva in družbenih odnosov nasploh, čeprav bi si to nedvomno želeli. Vse pa kaže, da se zagotovo poslavljamo od našega samoupravljanja od dogovorne ekonomije, pa tudi od socialistične ureditve. Ta nam je sicer leta dolgo dajala možnost, da po svoji meri, po meri človeka - delavca urejamo naše odnose, dajala nam je oporo za iskanje in poskuse uveljavljanja dela, za neko vrsto enakosti in enotnosti, kar bi nas moralo dvigniti nad že uveljavljene družbene sisteme.

Vendar pa se to ni zgodilo. Morda naša pot niti ni bila tako slaba, saj so jo mnogi posnemali in jo vnašali kot posebno vrednoto v svoj sistem upravljanja in podobno. Toda ob vseh prednostih takih družbenih odnosov, ki smo jih gradili v socialističnem samoupravljanju, nam je manjkala dobra ekonomska osnova, brez katere bi bili še naprej obsojeni sprejemati darila namesto, da bi si z znanjem, delom in kapitalom ustvarjali pogoje za tržno gospodarstvo.

Naše pravice so vedno bolj ostajale le na papirju. To spoznanje in vedenje so nekateri imeli že pred leti, vendar pa sta bila za uveljavitev sprememb potrebna čas in državniška modrost, da po starem ne gre več. In tako se je začelo: napovedovanje tržnih odnosov (je trajalo dolgo, dalj pa bo trajalo uveljavljanje tržnih zakonitosti), zakon o podjetjih in drugi zakoni, konvertibilni dinar, večstrankarske volitve, reorganizacija sindikata in sindikalni pluralizem, demokracija, pravna država, odklapanje od federacije, kolektivna pogodba, plebiscit.

Morda vrstni red ni pravi, vendar pa so to dejanja, ki bodo in že imajo odločilen vpliv na gospodarjenje in naš raz-

S srečanja sindikalnih zaupnikov Železarne ob zaključku leta 1990

voj, na naše odnose in standard delavcev, na odnose v Jugoslaviji in v svetu itd. Toda o tem bodo razmišljali drugi, za nas pa je v tem trenutku najpomembnejše vprašanje, kaj bo z nami - kaj bo z Železarno?

Naša železarna je tudi v to zadnjo reformo vstopila pod dokaj nesprijetnimi pogoji, še posebno, če se primerjamo z nekaterimi drugimi panogami. Vprašanje je, ali smo sploh imeli drugačno možnost in ali smo sploh lahko vplivali na ugodnejše sistemske pogoje, ki bi jih morala imeti črna metalurgija? Vsekakor pa je to napaka, ki jo najbolj občutimo vsi zaposleni v tej panogi.

Vrtinec neuspešnosti v poslovanju nas vse bolj vleče v razmere, ki jih ne moremo obvladati. Kdo bi si mislil, da je Železarna - velikan med podjetji lahko tako ranljiva in tako nezanimiva za sanacijo. Danes s strahom in občutkom nemoči spremljamo agonijo železarstva, ki v vsej svoji zgodovini ne pozna tako strahotne krize, v kakršni se nahaja.

Najprej smo izgubili, ali bolje nismo imeli ustreznih sistemskih pogojev za dobro poslovanje - tudi cen ne, nato smo pričeli izgubljati trg, predvsem domači trg, ki nam ni bil sposoben plačevati. Naši komercialisti so na začetku leta še verjeli, da bi se z izločanjem kupcev, ki nam dobavljenega blaga niso bili sposobni plačati v petnajstih dneh, še dalo izboljšati likvidnost.

Vendar se to ni zgodilo. Danes skoraj nihče več ne plačuje niti v šestdesetih dneh, ampak se gremo neko naravno gospodarstvo brez prave perspektive. Predvsem pa velja zakon spretnjšega, iznajdljivejšega in z vsemi »žavbami« in vezami opremljenega »gospodarstvenika - gasilca«, ki mu po metodi preživetja uspe čim dlje umikati čas dokončnega obračuna ali stežaja.

Tudi pri nas ni nič drugače. Do sedaj smo na videz nekako preživeli. Tudi plače, kakršne pač imamo, so bile. Sedaj pa tudi teh ni; in je vprašanje, če sploh bodo? Tako je ocenil situacijo okrog plače predsednik poslovnega odbora na delavskem svetu. En del regresa naj bi dobili v obliki moke, sladkorja in olja. Bolje to kot nič, smo ocenili tudi na sindikatu. Toda do sedaj smo v glavnem dobili nič - pardon, dobili smo vsak po 3.000 din, kolikor se je pač nabralo v naši blagajni za osebne dohodke. Ostalo bomo dobili kasneje.

Mi pa smo med tem že podpisali našo železarsko kolektivno pogodbo! Kakšen paradoks! Morda so se s tem še najprej sprizgnili tisti z najnižjimi osebnimi dohodki, ki vsak mesec itak dobijo le okrog 3.000 din plače. Medtem pa je kar precej delavcev z najvišjimi plačami menilo, da bi zdaj zares kazalo štrajkati... in sploh, kakšen je ta sindikat, ki ne organizira štrajka niti takrat, ko so za tudi vodilni delavci!

No, pa smo tam!! ŠTRAJKATI ALI NE, TO JE SEDAJ VPRAŠANJE, ki je v zraku že celo leto. Lahko bi rekli, da je to naša posebnost. Tisti, ki so bili v začetku leta proti, so sedaj za in obratno, medtem pa ena tretjina delavcev že ne dela več. So na prisilnem dopustu in potencialni višek, ki ga prav sedaj ugotavljajo po obratih in na kadrovske sektorju.

Kaj se je torej zgodilo z jeseniško delavsko odločnostjo? Smo jo zavrnili na

sindikatu, ker po štrajkaški obliki sindikalnega boja nismo posegli že preje? Že res, da večino sindikalnih zahtev drugod dosežejo že z grožnjo, toda pri nas to ne velja. Saj grozimo z bolj ali manj generalnim štrajkom že celo leto ali celo več, pa nas nihče še vpraša ne (mislim na tiste, ki bi jih moralo to skrbeti), ali mislimo resno ali pa kar tako rovarimo, da bi sebi vrnili, sindikatu namreč, malo ugleda.

Dejstvo je, da se nič ne spremeni, če štrajkamo ali ne. Stvari gredo svojo pot. Še največ so s štrajkom dosegli rudarji, za katere pa odgovorni menijo, da je bila največja napaka tega štrajka v tem, ker so rudarjem ustregli? Ostali so si s štrajkom morda pridobili izplačilo plače, kaj več pa letošnji štrajki v Sloveniji niso uspeli spremeniti.

Razmere v naši železarni pa kažejo na to, da v tem trenutku izgubljammo več kot samo plačo. Izgubljammo naša delovna mesta, izgubljammo lastno perspektivo in perspektivo naših otrok, ki v Železarni v naslednjih nekaj letih najbrže ne bodo dobili zaposlitve.

Menim, da nadaljnjo opisovanje teh razmer ni potrebno, kajti mi moramo poiskovati najti izhod iz sedanjih težav. Pravzaprav naj bi to naredilo dobro in modro vodstvo, udaren delavski svet. Nam sindikalistom pa ostaja skrb za socialno in materialno varnost naših delavcev. Tu pa »se nam piše« vedno slabše. V tem pogledu nam bo »zadnja kroglja« kot radi poimenujemo štrajk, lahko še presneto prav prišla.

Sedaj je morda priložnost tudi za želje in morda za naša pričakovanja v naslednjem letu. Kaj si zares želimo? Mnogi naši sodelavci bi hitro odgovorili: potrebujemo delo in pošteno plačilo - nič drugega... Kako preprosto in kako oddaljeno, kajti doživeli bomo še marsikaj, preden bomo dosegli ta cilj, vmes pa bo še veliko iskanj in prizadevanj.

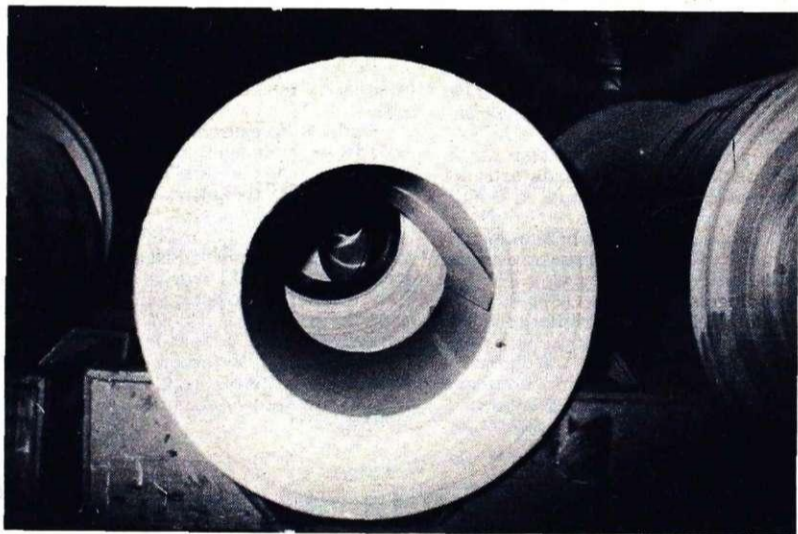
Že 7. januarja 1991, ko naj bi v Železarni ponovno pričeli z obratovanjem, se bo videlo, kje smo in kako naprej. V prvih dneh meseca januarja bo jasno, ali bo republika podpisala pogodbo o sanaciji slovenskih železarn ali ne. Od tega je odvisna tudi naša prihodnost.

V naslednjem letu se bomo borili za to, da bi ohranili tisto, kar se ohraniti da, borili se bomo za pravičnost in pomoč tistim, ki bodo začasno ostali brez dela. Borili se bomo za spoštovanje kolektivne pogodbe, pri vsem tem pa smo trdno odločeni, da ohranimo določeno mero dostojanstva, zato bo štrajk zadnje dejanje v boju za ohranitev naše socialne in materialne varnosti.

Nisem nameraval na široko razpravljati o sedanjem težkem položaju; to smo ob naši prvi priložnosti naredili predstavniki sindikata v slovenskem parlamentu zato, da bi opozorili na naš težaven položaj. Mi ta položaj poznamo. Zato ob zaključku tega leta želim, da bi skupno zmogli premagati krizo, ki grozi, da nam bo uničila vse v kar smo do sedaj verjeli. Prepričan sem, da to zmoremo in znamo, zato bomo od našega vodstva terjali odločnost in strokovnost, predvsem pa odgovornost za poslovni rezultat in spoštovanje kolektivne pogodbe.

Želim vam tudi osebne sreče, zdravja in zadovoljstva v družini, med prijatelji in sodelavci z željo, da bi ob letu lahko spregovorili tudi o naših uspehih in perspektivi.

Srečno v letu 1991!
Predsednik
Sindikata Železarne
Edo Kavčič

Pločevina (foto: Mira Kolenik)

Žejni čez karavansko vodo

V časopisu Delo je bila 27. decembra lani objavljena kratka vest z naslovom »Karavanska voda prek Kopra v svet?« in z naslednjo vsebino:

»Med kupci v svetu je precejšen interes za nakup pitne vode v karavanskem predoru. To vodo naj bi po soškem koridorju z železnico vozili v koprsko luko, odtod pa naprej v svet. Govori se o tem, da bi z Jesenic vsak dan pripeljali v Koper po trije vlaki s po 36 kontejnerji, vsak kontejner pa bi vseboval 20 ton vode. Seveda je na tak posel vezana organizacija novih linijskih ladij iz Kopra in še marsikaj. V luki Koper bi namreč ob odprtju trga v carinski coni lahko zgradili še polnilnico, pa proizvodni obrat za embalažo itd.»

Torej pomeni, da se bo ena redkih priložnosti za odpiranje novih delovnih mest v jeseniški občini, ki bi jih pridobili s polnilnico karavanske vode, odprla po soški progji v Koper. Kot lastniki izvira bomo lahko polnili vodo samo v cisterne, za kar lahko skrbi samo nekaj delavcev. Kdo je bil tak nesposoben, da ni mogel omogočiti pogojev za investicijo v polnilnico na Jesenicah, v bližini izvira vode, v bližini karavanske predora, čeprav je bil interes investitorjev velik? Zakaj ne poiščemo interesentov za odpiranje novih izvirov te vode, saj bi jo lahko prodajali brez posrednikov že žejnim potnikom, ki se bodo ustavljali pred vodom v tunel ali po izhodu iz njega? Če se prav spominjam, smo iz jeseniške občine kar precej vlagali v polnilnico radenske ali rogaške slatine, zakaj nam kot investitorji ne bi mogli sedaj priskočiti na pomoč, pa še dobiček bi lahko imeli?

Poleg tega, da smo v jeseniški občini mojstri za uničevanje majhnih podjetij (LGO, Izolirka, Kovin, Elim), smo še nesposobni, da bi ustanovili novo podjetje, ki se nam nudi samo po sebi.

Bogomir Ličof

Vprašanja sindikata Neodvisnost

Po telefonu, neposredno ali pismeno nas delavci sprašujejo mnoge stvari, a jim ne znamo odgovoriti. Zato naj napišemo nekaj teh vprašanj javno, če bomo mogoče dobili kak odgovor od pristojnih ljudi. Ta vprašanja niso zlonamerna, odgovori nanje pa bi precej razjasnili odnose med delodajalci in delojemalci. Zato preidimo kar k vprašanjem.

1. Kdaj bo Železarna Jesenice d.d. izdala delnice, v kolikšni vrednosti, kdo bo ocenil vrednost podjetja? Ali bomo odšteli od ocenjene vrednosti tovarne tudi izgubo? Kakšna vrednost bo potem še ostala in za koliko delnic bo ostanek vrednosti še zadostoval?

2. Zakaj sindikat ni vključen pri določanju presežkov delavcev, da ne bi imeli vsa pooblastila samo vodilni v podjetju? Ta pooblastila zadevajo socialni obstoj in usodo vseh zaposlenih, ki jih nihče ne zastopa, vodilni pa nimajo nobene odgovornosti zaradi morebitnih zlorab pri izvajanju teh dejavnosti. Kdo bo ugotavljal odgovornost vodilnih, če se bo izkazalo, da so svoja pooblastila zlorabljali?

3. Delavski svet, odbori za pritožbe, samoupravna delavska kontrola in drugi odbori so v rokah in pod vplivom vodilne strukture in izglasujejo mnenje, sklep in sodbo, kakršno vodstvo pač želi, ne glede na to, da ljudem prizadenejo krivice. Komu so ti organi odgovorni za napačne sklepe?

4. Železarna Jesenice je vlagala denar kot kapitalski delež v več podjetij

kot ROBO v Italiji, Helmod, Snežnik v Kočevski Reki. Ustanavljali smo mešana podjetja tako v Nemčiji kot doma. Kaj nam sedaj ta kapital prinaša? Ali nam lahko pomaga pri odpiranju novih delovnih mest za naše delavce, pri vlaganju v nove programe in pri nakupu posameznih obratov?

5. Kaj je z razvojem podjetja za proizvodno podjetje Injes, v katerega je vložen tudi kapital železarne, proizvodnje pa ni? Rečeno je bilo, da je v obdelavi 16 predlogov, ki so uresničljivi, da postanejo podjetje. Kje je sedaj rezultat vlaganja kapitala v Injes?

6. Kako to, da vodstvo železarne podpira samo Svobodne sindikate, saj plačuje njihove funkcije, omogoča jim prevoz na protestna zborovanja, omogoča jim prisotnost na poslovnih kolegijih, podpira celo štrajk, ki ga imajo napovedanega že celo leto, sindikatu Neodvisnost pa oporeka celo legitimost?

7. Železarna je združena v poslovno skupnost za izgradnjo infrastrukture in ostalih spremljajočih objektov ob karavanskem predoru, financirala je

informacijsko središče TNP v Trenti. Kakšen vpliv ima železarna zaradi vloženega kapitala na te institucije v smislu prednosti pri zaposlovanju odvečnih delavcev iz Železarne Jesenice?

8. Železarna Jesenice je lastnik okoli 3000 stanovanj, ima deleže v različnih bankah, vlagala je kapital v mnoga podjetja in infrastrukturo po Sloveniji in širše. Kaj je z dobički iz teh naslovov in ali lahko dobi vsaj možnost soupravljanja v teh subjektih v smislu njihovega vlaganja v železarno?

9. Kje je s sklepom delavskega sveta, da se dokupijo leta delavcem, ki jim manjka eno leto do upokojitve, invalidom pa, če jim manjka dve leti? Ali je sklep realiziran in če ni, kdo je za to odgovoren?

10. Kdo, v katerem primeru in po katerem predpisu lahko prepove redno zaposlenemu delavcu vstop v železarno?

Naj dodam še kratek komentar. Največ vprašanj se nanaša na odgovornost vodilnih delavcev. Večja so pooblastila, večja bi morala biti odgovornost in seveda temu primerna plača, če je podjetje uspešno. To je osnovno pravilo v podjetju, ki posluje pravno pravilno. Vodilni se sedaj imenujejo delodajalci, čeprav so skoraj vsi člani bivše avantgarde delavskega razreda. V raz-

merah družbene lastnine ne more biti nekdo sam po sebi delodajalec. V zgodnjem svetu je to lastnik podjetja ali manager, ki ga lastnik zaposli in pooblasti kot delodajalec. Odgovornost za napačne poslovne odločitve mora biti jasna: bankrot, osebna kazenska odgovornost, izguba ugleda in poslovnem svetu.

Pri nas tega ni, direktorski sloj ima nelegalna in nelegitimna pooblastila delavskega sveta. To pa je organ, ki je sestavljen zato, da tiste predloge, ki so mu jih poslovodniki dali v obravnavo, spremeni v sklepe, največkrat enoglasno, brez enega glasu proti. Poleg tega je bila večina direktorjev kadrovana v nedemokratski skupnosti, po pripadnosti edine stranke na oblasti, kjer je bila strokovnost šele na drugem mestu. Na prvem mestu je bila politična pripadnost, ki pa je smela biti samo ena. Zato bodo morali delničarji, ki bodo kupovali delnice podjetij, pri postavljanju Upravnih odborov in določevanju direktorjev v takih podjetjih zelo paziti, da bodo na ta mesta postavljali strokovne, odgovorne in moralne ljudi, ne glede na politično usmeritev.

Sindikat Železarne Jesenice
Neodvisnost

41. posvet o metalurgiji in kovinskih gradivih

Od tretjega do petega oktobra je bil v Portorožu že 41. posvet slovenskih metalurgov z različnih metalurških panog. Posvet je organiziral Metalurški inštitut iz Ljubljane, na njem pa so naši sodelavci predstavili nove dosežke na raziskovalnem področju. Danes vam predstavljamo:

Jože Triplat, dipl. ing.

Izdelava nerjavnih jekel z uporabo trdih oksidantov v VOD napravi

Tradicija izdelave nerjavnih jekel v Železarni Jesenice je že relativno dolga. Pravi pričetek masovne proizvodnje sovpada z izgradnjo hladne valjarne na Koroški Beli. Takrat smo namreč tudi v Jeklarni pričeli s proizvodnjo nerjavnih jekel v velikih pečeh (60 t).

Postopek oziroma tehnologija izdelave se do izgradnje vakuumske naprave v Jeklarni 1, to je do leta 1984, ni bistveno spreminjala. Glavne karakteristike te tehnologije so, da se je jeklo oksidiralo v elektro obločni peči. To pomeni, da talino tekočega jekla po raztalitvi oksidiramo z vpihavanjem kisika. Ta se namreč veže z ogljikom, ki je nezaželen element, in istočasno tudi s kromom.

Posledica reakcij oksidacije je sproščanje velike količine toplote, ki talino močno ogreje. Temperature po končani oksidaciji so znašale 1800 - 1900 stopinj Celzija. To so vrednosti, ki ekstremno obremenjujejo konstrukcijo peči in močno povečajo porabo ognjeodpornega materiala, s katerim je peč obzidana. Taka proizvodnja je zelo draga, delo pa izredno naporno.

Klasična izvedba tehnologije izdelave nerjavnega jekla v VOD je naslednja:

- skozi pokrov na površino taline pihamo kisik, ki se kemično veže z ogljikom in kromom. Tej fazi pravimo oksidacija taline. Pri tem se sprosti precej toplote in talina se ogreje. Temperatura jekla po končani oksidaciji se giblje med 1670 in 1720 stopinj Celzija. Te vrednosti so na meji vzdržnosti ognjeodpornega materiala, s katerim je ponovca obzidana;

- po končani oksidaciji sledi redukcija odgorelih elementov iz žilindre (Cr, Mn) in rafinacija jekla.

Prednosti VOD tehnologije pred klasično pečno so očitne, in sicer:

Previjanje žice (foto: M. Kolenik)

nastega kisika, ki se normalno uporablja za oksidacijo, nadomestili s trdnimi oksidanti (železovi oksidi). Oksidacija tako izvajamo kombinirano s plinastim kisikom in kisikom, ki je v trdnih oksidantih. Ogljik se v času oksidacije tako delno veže s plinastim kisikom, delno pa reducira železo iz oksidov. Tak proces porabi del energije, ki je odvečna. Rezultat je nižja temperatura taline po oksidaciji jekla.

S tako rešitvijo smo izpolnili vse tri zastavljene cilje. Navedena rešitev se je tudi v praksi pokazala kot uspešna, saj se celotna proizvodnja nerjavnih jekel v Jeklarni 2 izvaja po novem postopku.

Prednosti, ki so se pri tem pokazale, so:

- cenejši vložek (stroški vložka so za okrog 40 DEM/t nižji)

- manjša poraba aluminija in silicija v peči za redukcijo

- nižje temperature jekla po oksidaciji, kar pomeni manjšo porabo ognjeodporne opeke v ponovci (cena tone opeke je okrog 2.000 DEM)

- krajši čas izdelave jekla v vakuumu

- možnost enostavnejše in cenejše izdelave najbolj zahtevnih vrst nerjavnih jekel, to so predvsem ELC in tako imenovanih superferitnih jekel

- trdni oksidanti, ki se uporabljajo za oksidacijo, so stranski produkti v lužilnici Železarne Jesenice in se na tak način v popolnosti vračajo v proizvodni proces. Iz oksidne oblike dobimo železo z odvečno energijo. Letno na ta način pridobimo od 100 do 200 ton čistega železa.

Opisana tehnologija je v celoti "azvita doma, pri čemer smo se razumljivo naslanjali na znanje, izkušnje in predloge strokovnega dela iz prejšnjih obdobij. Področje izdelave nerjavnih jekel je izredno kompleksno in zahteva veliko znanja.

V prihodnje načrtujemo še nadaljno optimizacijo tehnologije s pomočjo računalniško podprtega sistema izdelave nerjavnih jekel. S tem pričakujemo še dodatno znižanje stroškov proizvodnje.

- možnost uporabe cenejših surovin. Z uporabo FeCr carbure namesto FeCr affine se znižajo stroški za okrog 70 do 80 DEM/t jekla;

- zmanjša se obrabljenost peči;
- kvaliteta jekla je boljša, ker so v pogojih rafinacije brez prisotnosti zraka vsebnosti žvepla, kisika in količina plinov v jeklu manjše.

Kljub navedenim prednostim z rezultati nismo bili povsem zadovoljni. Glavne pomanjkljivosti so bile naslednje:

- temperatura 1670 - 1720 stopinj Celzija je maksimalna, ki jo ognjeodporni material še prenaša. Zato je obraba ponovc velika. Naš cilj je bil tehnologijo spremeniti tako, da bo proizvodnja še bolj ekonomična. Dosežki smo želeli:

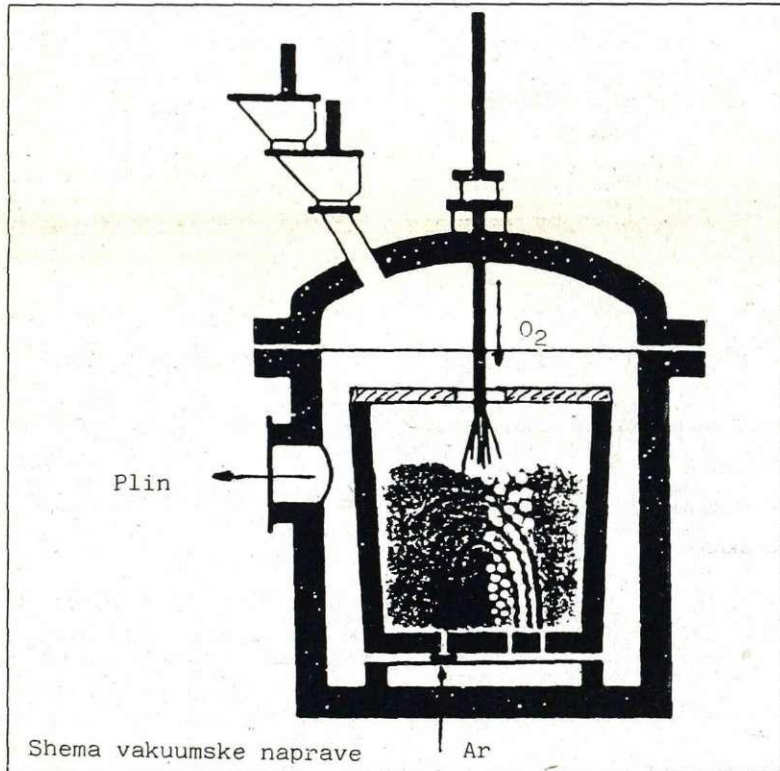
- temperatura po oksidaciji se mora gibati med 1630 in 1660 stopinj Celzija,

- še povečati količino cenenejših surovin v vložku; to je povečati količino FeCr carbure v vložku,

- skrajšati čas izdelave jekla v VOD in s tem povečati produktivnost.

Reševanje vseh treh ciljev nas nujno privede do njihove kontradiktornosti. S klasično tehnologijo namreč ni možno izpolniti vseh treh ciljev. Če na primer želimo poceniti vložek, povečamo količino FeCr carbure in s tem dvignemo koncentracijo ogljika v jeklu pred oksidacijo. Ta ogljik sprosti več toplote in jeklo se močneje ogreje. To pa pomeni istočasno tudi daljši postopek izdelave v vakuumu.

Rešitev smo iskali v tem, da zmanjšamo količino energije, ki se sprošča pri oksidaciji ogljika v vakuumu. Praktično smo to rešili tako, da smo del pli-

Schema vakuumske naprave

S ciljem ekonomičnejše proizvodnje smo leta 1984 zgradili vakuumsko napravo (VOD). S tem je vnešena v tehnologijo izdelave nerjavnih jekel velika sprememba. Namreč elektro obločna peč postane agregat, ki ni več namenjen za oksidacijo jekla, pač pa za raztalitev in pripravo taline, ki jo oksidiramo v vakuumski napravi. Oksidacija v VOD napravi se izvaja v pogojih znižanega tlaka, kar ugodno vpliva na odgorevanje ogljika in istočasno zmanjšuje odgor kroma. Posledica tega je manjši prirastek temperature jekla, ekonomičnejša proizvodnja, kvalitetnejše jeklo in lažje delo.

Po izlitju jekla iz peči v ponovco leto postavimo v vakuumsko komoro in jo pokrijemo s pokrovom iz ognjeodpornega materiala. V sredini zidanega pokrova je odprtina, skozi katero lahko s pomočjo kopja vpihavamo kisik in dodajamo vse potrebne ostale dodatke (legure, apno...).

V dnu ponovce je vgrajen porozen ognjeodporni material (argonski kamen), s pomočjo katerega vpihavamo skozi dno ponovce v talino plin argon. Argon premešava talino ves čas vakuumske obdelave, ki traja 2,5 do 3,5 ure. Komora, v kateri se nahaja ponovca, je v času vakuumske obdelave pokrita s pokrovom, ki popolnoma zatesni komoro in tako omogoča sistemu črpalk vzdrževanje željenega pritiska v komori.

Konstrukcija oziroma izvor naprave je nemški; tehnologija izdelave jekla pa je delno prenešena, delno pa izdelana doma.

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarne

Ime in priimek	Dan dežurstva	Naslov	Telefon
Janez Biček, Talilnice	14. 1. 1991	Jesenice, Udarna 9	83-193
Ivo Voh, Splošni sektor	15. 1. 1991	Mojstrana, Dovje 10/i	-
Anton Kelvišar, Žičarna	16. 1. 1991	Jesenice, Cesta na Golico 16	82-475
Emil Ažman, Sektor inženiring	17. 1. 1991	Žirovnica, Breg 129	801-318
Slavko Ažman, SRR	18. 1. 1991	Bled, Rikljeva 11	-
Božidar Bartelj, Poslovodni odbor	19. 1. 1991	Žirovnica, Zabreznica 44/b	802-651
Janez Begeš, Elektrode	20. 1. 1991	Lesce, Na Trati 59	74-766
Janez Biček, Talilnice	21. 1. 1991	Jesenice, Udarna 9	83-193
Franc Brelih, Tehnične dejavnosti	22. 1. 1991	Jesenice, Kurirska 3	81-612
Marjan Demšar, Jeklarna 2	23. 1. 1991	Gozd Martuljek, Gobela 25	-
Miro Eržen, Hladna valj. Jesenice	24. 1. 1991	Mojstrana, Cesta v Radovno 4a	-
Drago Finžgar, Valjarna žice in pr.	25. 1. 1991	Begunje, Begunje 128/b	73-831
Milan Gartner, Livarna	26. 1. 1991	Nomenj, Nomenj 34	721-043
Janez Jamar, Poslovodni odbor	27. 1. 1991	Dovje, Dovje 68/A	89-044

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 14. 1. TOREK — 15. 1. SREDA — 16. 1. ČETRTEK — 17. 1. PETEK — 18. 1. SOBOTA — 19. 1. NEDELJA — 20. 1.	IVAN ŠENVETER MITJA BENEDIČIČ JANEZ FALETIČ KLAVDIJ MLEKUŽ PAVEL ŽMITEK ALEŠ ROBIČ MILAN RAVNIK	MITJA KERSNIK DAMJAN GASAR FRANCI ZUPANČIČ STANE ERŽEN IVAN MEŽIK ANTON KAVČIČ JANKO CERKOVNIK

Služba obratne ambulante

Od 14. do 19. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta dr. Ivica Vreš. Dispanzer za borce od 6.30 do 7.30.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta dr. Alenka Kralj Odar in III. obratna ambulanta dr. Bernarda Benedik Tili.

V soboto, 19. januarja, samo dopoldne: II. obratna ambulanta dr. Alenka Kralj Odar in III. obratna ambulanta dr. Bernarda Benedik Tili.

Zobne ambulante:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta dr. stomat. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta dr. stomat. Ljudmila Gasar Krivec.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražišar.

V soboto, 19. januarja, samo dopoldne: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražišar.

Od 21. do 26. januarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta dr. Alenka Kralj Odar in III. obratna ambulanta dr. Bernarda Benedik Tili.

POPOLDNE: I. obratna ambulanta dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta dr. Ivica Vreš. Dispanzer za borce od 13. do 14. ure.

V soboto, 26. januarja, samo dopoldne: I. obratna ambulanta dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta dr. Ivica Vreš.

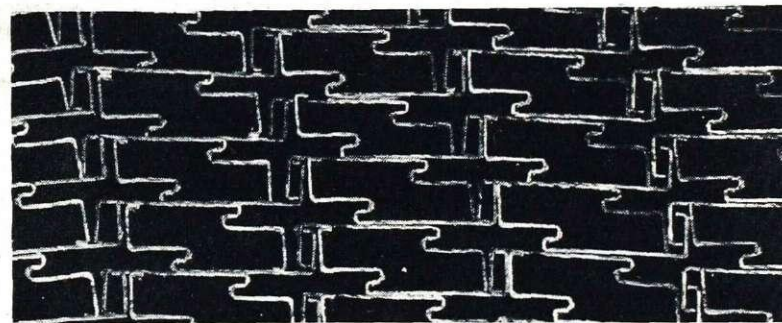
Zobne ambulante:
DOPOLDNE: I. zobna ambulanta v. dent. Viktor Stražišar in II. zobna ambulanta dr. stomat. Alojz Smolej.

POPOLDNE: III. zobna ambulanta dr. stomat. Ljudmila Gasar Krivec.

V soboto, 26. januarja, samo dopoldne: III. zobna ambulanta dr. stomat. Ljudmila Gasar Krivec.

Dežurni v Vatrostalni

Dežurni Vatrostalne je od petka, 11. januarja od 14. ure, do ponedeljka, 14. januarja, do 6. ure zjutraj, in od petka, 18. januarja, od 14. ure, do ponedeljka, 21. januarja, do 6. ure zjutraj dosegljiv po telefonu 32-79.

Plebiscit v občini Jesenice

Zakon o plebiscitu o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije je bil sprejet na sejah zborov Skupščine Republike Slovenije 6. decembra 1990 in že takoj naslednji dan smo v občinah pričeli z aktivnostmi v zvezi s pripravo in izvedbo samega glasovanja.

S posebno odločbo je Občinska volilna komisija določila 57 glasovalnih mest za glasovanje po krajevnih skupnostih, določeno pa je bilo tudi eno glasovalno mesto za predčasno glasovanje na sedežu občinske skupščine. Naloge v zvezi z izvedbo glasovanja so izvajali volilni odbori, ki so bili šestčlanski, tako da je bilo skupno v volilne odbore imenovanih 360 občanov občine Jesenice.

Volilni odbori so pričeli z delom na dan pred glasovanjem, ko so pripravili glasovalna mesta in z delom nadaljevali naslednji dan, to je v nedeljo, 23. decembra 1990.

Na predčasnem glasovanju, ki je bilo od 19. do 21. decembra, je glasovalo 468 volilnih upravičencev, torej tistih, ki se zaradi različnih razlogov ne bi mogli udeležiti glasovanja v nedeljo.

Z odgovorom **DA** je bilo oddanih **394 glasovnic**, z odgovorom **NE 66 glasovnic**, neveljavnih pa je bilo **8 glasovnic**.

V nedeljo, 23. decembra, so volilni odbori pričeli z delom ob 7. uri, ko so odprli glasovalna mesta, o udeležbi pa so Občinski volilni komisiji poročali ob 11. uri in 16. uri.

Rezultati glasovanja:
 ob 11. uri - vpisanih v volilne imenike 24.296, glasovalo 11.054 ali 45,5 %

ob 16. uri - vpisanih v volilne imenike 24.296, glasovalo 19.576 ali 80,6 %.

Volilni odbori so zaključili glasovanje ob 19. uri, razen v Potokih, v Radovni, v Plavškem Rovtu, kjer so glasovanje zaključili že v dopoldanskih urah, ker so z glasovanjem že končali.

Poleg glasovalnih mest v krajevnih skupnostih sta bili še dve glasovalni mesti tudi v domu dr. Franceta Berglja na Jesenicah ter v Splošni bolnici Jesenice. Volilna odbora, ki sta vodila glasovanje, sta od 8. do 14. ure izvedla glasovanje vseh tistih, ki so bili tega dne v oskrbi v teh institucijah.

	Glasovalo	ZA	NE	Neveljavne
Tržič	94,2	88,8	4,3	1,0
Škofja Loka	95,9	92,3	2,9	0,7
Radovljica	94,2	89,3	3,5	1,2
Kranj	93,1	87,2	4,9	1,0
Jesenice	91,5	78,8	11,3	1,3

Občinska volilna komisija ugotavlja, da je bilo delo volilnih odborov in vseh tistih delavcev, ki so sodelovali v pripravah za izvedbo glasovanja o plebiscitu, uspešno, zato se vsem za njihov prispevek zahvaljuje in glede na izkušnje, ki so jih vsi skupaj pridobili,

Volilni odbori so po zaključku glasovanja kar hitro ugotovili rezultate glasovanja ter izročili gradivo Občinski volilni komisiji, tako, da je le-ta ob 23. uri že imela dokončen rezultat glasovanja za občino Jesenice, ki je bil naslednji:

Od 24.326 vpisanih v volilne imenike je volilna komisija odštela 723 tistih volilnih upravičencev, ki so bili na delu v tujini ali JLA in na vojaških vajah. Skupaj je glasovalo 21.593 volilnih upravičencev ali 91,5 %, ZA je glasovalo 18.597 ali 78,8 %, PROTI je glasovalo 2.658 ali 11,3 %, neveljavnih je bilo 317 glasovnic ali 1,3 %.

Primerjava rezultatov glasovanja v občinah Gorenjske regije (v %)

pričakuje, da bi tudi v prihodnje ob morebitnem razpisu referendumu ali pa volitev še nadalje sodelovali v volilnih odborih.
 Za Občinsko volilno komisijo: tajnik: Slavka Brelih

Vprašanje in odgovor

ZVEZA
SVOBODNIH
SINDIKATOV
SLOVENIJE

Odpravnine in prevozi

Izvršni odbor Sindikata Železarnice je na zadnji seji delavskega sveta železarnice dne 27. decembra 1990 predlagal, da se vse obveznosti, ki jih železarna še ni uspela poravnati delavcem, zavarujejo z devizno klavzulo tako, da se ohrani realna vrednost izplačila v primerjavi z nemško marko na dan nastanka obveznosti železarnice.

Delegati delavskega sveta so ta predlog podprli in sprejeli sklep, ki obvezuje železarno, da bo v letu 1991 te obveznosti tako tudi dejansko poravnala.

Obveznosti, ki jih ima železarna do nekaterih delavcev iz naslova odpravnin, prevozov in podobno, že preraščajo v pomembne vsote, ki jih je težko nadomestiti iz drugih virov dohodka delavca. Marsikdo je že zapravil jubilejno nagrado, ki pa je še ni dobil. Prevoz se draži, denar izgublja vrednost, zato je zavarovanje teh terjatev z devizno klavzulo najmanj, kar smo v tem času lahko storili.

Vsekakor bo vodstvo železarnice moralo najti način, da čimprej poravnata nastale obveznosti do delavcev, v nasprotnem primeru bo potrebno ravnati tako, kot to omogoča kolektivna pogodba. Gre za izterjavo in uveljavljanje pravic delavcev pred sodiščem, čemur pa bi se v tem trenutku še radi izognili.

Predsednik
sindikata železarnice
Edo Kavčič

Delavski svet je na seji dne 27.12.1990 obravnaval problematiko izplačevanja že dospelih obveznosti iz različnih naslovov na podlagi splošnih aktov ali posamičnih sklepov delavskega sveta. Glede na to, da se likvidnost še ne bo takoj izboljšala, je sprejel stališče:

Vsem delavcem, ki imajo zapadle terjatve do Železarnice Jesenice iz naslova odpravnin, odškodnin zaradi odhoda v pokoj in jubilejnih nagrad se terjatve revalorizirajo na podlagi valutne klavzule.

S podpisom kolektivne pogodbe so se spremenila razmerja v zvezi s prevozi na delo. V kolektivni pogodbi so prevozi na delo urejeni kot razmerje med železarno in delavcem, iz katerega nastaja obveznost povrnitve prevoznih stroškov. Zato tudi ni več podlage za urejanje prevozov glede materialnih obveznosti do sedanjega prevoznika. Železarna ni v celoti prekinila pobude za dosedanjim prevoznikom Viator Jesenice, ampak je poenotila režim prevozov in prepustila urejanje nakupa vozovnic prevozniku in vsakemu delavcu. Torej, vsak delavec si sam kupi vozovnico, Železarna pa mu povrne prevozne stroške.

Glavni direktor:
v.d. Boris Bregant, dipl.ing.

Inovacijska dejavnost

V novembru so komisije za inovacije na ravni obratov in strokovne komisije za inovacije na ravni podjetja obravnavale štirinajst predlogov tehničnih izboljšav in idej ter jih trinajst pozitivno ocenile in odobrile, en predlog pa zavrnile.

Sonji Pavlovič-Rašeta, Slavku Bizilj, Dragu Sodja, Mirku Podgoršku in Jerneju Markež je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za razvoj elektrode tipa AWS E 6013 (Finkord).

Elektrode Finkord so relativno neuspešno proizvajali po licenčni recepturi, predvsem so slabši izplen dosegali pri stiskanju, velike težave pa so bile s sušenjem elektrod zaradi občutljivosti elektrodne mase na razpokljivost. Predvsem debelejšje dimenzije elektrod ni bilo mogoče kontinuirno proizvajati. V plašču je bil tudi visok delež uvoženih surovin. Predlagatelj tehnološke izboljšave so s spremembo elektrodne obloge uspešno rešili navedene probleme, tako da je sedaj omogočena kontinuirna izdelava elektrod, elektrode so centrične, zmanjšal se je izmet in delež uvoženih surovin.

Franču Terseglavu, Janezu Zaveljina in Dragu Sodja je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za novi postopek sušenja oplaščenih elektrod.

Stanetu Sedlarju je bilo odobreno

drugo posebno nadomestilo za zmanjšanje vsebnosti kerafosa v masi KM-1.

Franču Terseglavu, Slavku Bizilju, Janku Tišlerju in Jožetu Struna je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za povečanje storilnosti oplaščenih elektrod na oplaščevalni liniji 4 pri bazičnem programu.

Jožetu Martlju je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za uvedbo krožnih vodil na progi DLP 250 s prototekočimi kolesi.

Janezu Novaku, Tomažu Kavčiču in Martini Jukič je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za nov način izdelave specialnih profilov za suhomontažne podboje v obratu PVT. Predlagateljji so s predlogom, da bi profile za širše suhomontažne podboje lahko izdelovali v horizontalni poziciji v lastnem obratu, zmanjšali stroške zunanjih izvajalcev.

Zvonku Medja, Janiju Sušniku in Avgustu Novšaku je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za

predelavo kvarto pogona nastavne naprave na bluming ogrodju.

Zaradi nujnosti po čim zanesljivejšem obratovanju kvarto sistema so se avtorji odločili za spremembo osnovnega projekta, in sicer tako, da so motorja vezali s serijo; s tem so dosegli, da sta motorja enako obremenjena, ob enem pa so razbremenili elektromagnetno sklopko. Poleg spremembe samega glavnega tokokroga so spremenili še vezje za centriranje, vezje za limitator rotorskega tokokroga. Po vseh teh uvedenih spremembah v vezjih ni nobenih težav več s kvarto nastavo naprave.

Borutu Žvelcu, Marku Žmitku, Marjanu Trontlju in Cvetu Pirihu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za spremembo materialov za zaščito lužinskih banj v adjustaži štekla.

Dušanu Thalerju, Igorju Logarju in Stanetu Martinu je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za izvedbo zaščite pregrevanja in zmanjševanja škajavosti slabov na potisni peči na blumingu.

Ivanu Šušteršiču je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za predelavo osi in montaže oporne konzole v spiralni banji na strojih Esab in linijah za mokro vlečenje Vac žice. Avtor je z izdelavo oporne konzole, ki je ob napevanju žice razstavljiva, omogočil lažji vrtilni moment, kajti os je sedaj dvakratno oprta v ležajih. S tem je preprečil lomljenje oz. izkrivljanje osi in tako zmanjšal porabo vodilnih koloti. Zamenjal je tudi os. Z navedenimi posegi v spiralni banji se je bistveno zmanjšala poraba koles, onemogočeno je izkrivljanje oz. lom osi.

Milošu Gašperinu je bilo odobreno drugo posebno nadomestilo za predelavo hladilnih doz za votlice.

Stanetu Gorencu je bilo odobreno prvo posebno nadomestilo za spremembo tehnološke poti izdelave patentirane žice s predvlečenjem. Avtor je s spremembo tehnološke poti izdelave patentirane žice s predvlekom spremenil tehnološko pot za del patentirane žice. Po novi tehnološki poti se žica vleče na strojih V 5/6 in patentira na progi B. Žica je umirjena, tako da ne prihaja več do pretrov in prepletov. Tako odpade celotna faza patentiranja na progi A, zmanjšajo se medfazne zaloge, skrajšajo se dobavi roki in lažje je delo na progi B.

Komisija za inovacije obrata PVT je obravnavala idejo Odvodnik za meteorne vode na makadamskih in asfaltnih cestah z večjim naklonom avtorjev Branka Strmoleta in Janeza Novaka ter sprejela sklep, naj se realizira. I.P.

Podpisana je kolektivna pogodba (foto: I. K.)

Kolektivna pogodba podjetja

Kolektivna pogodba je dvostranski akt, s katerim se urejajo pravice, obveznosti in odgovornosti delodajalcev in delojemalcev v nekem podjetju od vstopa v podjetje do odhoda v pokoj. S podpisom naše pogodbe smo tudi mi stopili v pogodbeni odnos, v odnos delodajalca do delojemalca in obratno. Delo postaja strošek, s katerim mora delodajalec računati tako kot mora vkalkulirati vse druge elemente poslovnega procesa v končno ceno izdelka.

To se sliši sprejemljivo in vzpodbudno, vendar pa bo potrebno kar precej volje in razumevanja, pa tudi znanja, da bomo zgradili tak sistem nagrajevanja. Ta bo učinkovitejši takrat, ko bo zgrajen celovito, to je na osnovi tržnih in socialnih zakonitosti. Do takega nagrajevanja pa je že dolga pot. Ta vprašanja bomo hitreje reševali, če bomo star sistem nagrajevanja preprosto opustili in se z novimi, v pogodbi določenimi osnovami lotili podjetniškega sistema nagrajevanja, v katerem je vsem kategorijam delavcev zagotovljen najmanj minimalni zaslužek.

Do sedaj smo se največkrat ukvarjali le z najnižjim zaslužkom, dalj pa navadno naša sindikalna prizadevanja niso segla, ker ni bilo prave opore. Zdaj imamo kolektivno pogodbo in če

nam kakšna intervencijska zakonodaja ne izniči velikega dela, ki smo ga vložili v kolektivno pogodbo, potem bomo postopno ustvarjali tudi socialni mir, ki je ob obojestranskem spoštovanju tega akta ustvarljiv. Morda se bomo čez čas vendarle nekoliko manj ukvarjali s tem, kako deliti (to je zapisano v kolektivni pogodbi), ampak se bomo lahko posvetili problemom, kako ustvarjati racionalneje in več, da bi več tudi zaslužili.

Nagrajevanje ni edina pridobitev kolektivne pogodbe, čeprav je ena najpomembnejših. Za železarno smo v tem času izdvojili in pripravili predvsem ta del, medtem, ko bomo druga določila črpali neposredno iz Splošne kolektivne pogodbe; ko bo podpisana

tudi panožna kolektivna pogodba kovinske in elektroindustrije Slovenije, se bomo ravnali predvsem po njenih določilih.

Na kolektivno pogodbo smo na sindikatu že dolgo čakali, kajti prepričani smo, da je to akt (to dokazujejo tuje izkušnje), s katerim je možno vzdrževati tržno ravnotežje med delom in kapitalom, med upravljanjem in soupravljanjem, skratka med pravicami in dolžnostmi tako delodajalca kot delojemalca.

Pot je torej prava, vsa določila v kolektivni pogodbi pa mogoče še ne, zato bomo pogodbo dopolnjevali in dograjevali sproti in toliko časa, dokler bo to potrebno.

Ta sklep in podpis kolektivne pogodbe - prve po vojni, bo vsekakor zabeležila tudi zgodovina delavskega in sindikalnega gibanja, saj bomo s podpisom te prve pogodbe priznali partnerski odnos med predstavniki kapitala in predstavniki delavcev - to pa tudi nekaj pomeni.

Sindikata železarnice

Nič več informativnih ur

Delavce železarnice in ostale občane obveščamo, da informativnih ur v informacijskem biroju poslovnega odbora (do sedaj so bile ob ponedeljkih od 14. do 15. ure) do nadaljnjega ne bo.

Regres vendarle bo, a malo drugačen

Denarja je vse manj in tudi naše poslovanje je vse bolj naravno. Zato smo pri iskanju možnosti za izplačilo preostalega dela regresa sprejeli predlog naših dolžnikov, da obljubljeni vsoto za regres pokrijemo z njihovimi proizvodi.

Izračun je pokazal, da višina regresa zadošča za 25 kg moke, 25 kg sladkorja in 15 l olja.

Pri najbolj odgovornih delavcih Komerciale smo izvedeli, da so dogovori že sklenjeni in da blago že prihaja na Jesenice v skladišče Zarje, ki bo tudi prevzela delitev.

Ko bo celotna količina blaga (okrog 350 ton) na Jesenicah, vas bomo obvestili, kdaj, kako in kje ga lahko prevzamete.

Vodstvo železarnice se zaveda, da taka oblika mnogim v celoti ne bo ustrezala, vendar je to edini način, da pokrijemo še preostalo dogovorjeno višino regresa za lansko leto.

Sindikata železarnice

SŽ-Železarna Jesenice

Tarifni del kolektivne pogodbe železarnice Jesenice

Jesenice, 13. decembra 1990

I. Uvodne določbe

Člen 1

Določila te kolektivne pogodbe veljajo za vse delavce pod enakimi pogoji, razen za direktorja in delavce s posebnimi pooblastili.

Člen 2

Glede pravic in obveznosti delavcev in podjetja, ki niso urejene s to pogodbo, se neposredno uporabljajo določbe splošne kolektivne pogodbe oz. panožne kolektivne pogodbe.

II. Izhodišni osebni dohodek po tarifnih razredih

Člen 3

I. enostavna dela	6.741,00 din
II. manj zahtevna dela	7.419,00 din
III. srednje zahtevna dela	8.286,00
IV. zahtevna dela	9.237,00
V. bolj zahtevna dela	10.450,00
VI. zelo zahtevna dela	12.470,00
VII. visoko zahtevna dela	14.159,00
VIII. najbolj zahtevna dela	16.857,00
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	20.222,00 din

Sestavni del te pogodbe je tudi seznam tipičnih del po tarifnih razredih.

Izhodišni bruto osebni dohodki se valorizirajo skladno s splošno kolektivno pogodbo na podlagi eskalacijske klavzule od 1. januarja 1991 dalje.

Člen 4

Delavca z neustrezno izobrazbo se napoti na dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo v skladu z interesi delodajalca ali pa se razporedi na drugo ustrezno delo. Ob napotitvi na dokvalifikacijo ali prekvalifikacijo sklene podjetje z delavcem posebno pogodbo.

III. Dodatki

Člen 5

Za delo v neugodnih vplivih okolja velja dodatek od 0 do 20 % na izhodišni osebni dohodek. Pri določitvi dodatka uporabljamo podatke iz Analize dela.

Dodatek za delovno dobo določamo po naslednji lestvici:

Skupna delovna doba - leta	% dodatka	Skupna delovna doba - leta	% dodatka
1	1,0	21	13,0
2	2,0	22	13,5
3	3,0	23	14,0
4	4,0	24	14,5
5	5,0	25	15,0
6	5,5	26	15,5
7	6,0	27	16,0
8	6,5	28	16,5
9	7,0	29	17,0
10	7,5	30	17,5
11	8,0	31	18,0
12	8,5	32	18,5
13	9,0	33	19,0
14	9,5	34	19,5
15	10,0	35	20,0
16	10,5	36	20,0
17	11,0	37	20,0
18	11,5	38	20,0
19	12,0	39	20,0
20	12,5	40	20,0

Seštevek točk je osnova za ugotovitev pripadajočega dodatka:

do 5 točk	0 %
5 do 19 točk	5 %
20 do 34 točk	10 %
35 do 49 točk	15 %
50 in več točk	20 %

Med neugodne vplive okolja uvrščamo: prah, dim, pline, pare, hrup, klimatske razmere, sevanje, vibracije, svetlobne efekte, toksične snovi, agresivne snovi, eksplozivne snovi, kemikalije.

Člen 6

Teža pogojev	Trajanje neugodnih pogojev		
	1/3	2/3	3/3
manj zaznavno	0	0	0
zaznavno	1	2	3
moteče	2	4	6
škodljivo	4	8	12

IV. Učinkovitost in uspešnost

Člen 7

Delavcu pri 100 % izpolnitvi normativa (programa) dela pripada osebni dohodek, ki izhaja iz ugotovljene zahtevnosti dela. Učinkovitost in uspešnost se obračunava do 120 % postavljenega normativa po količini, kakovosti in gospodarnosti.

Uspešnim delavcem lahko direktor določi stimulacijo do višine 40 %. Ta stimulacija vključuje tudi obračunano preseganje normativa iz 2. alineje tega člena.

Člen 8

Del osebnega dohodka za uspešnost se prizna delavcem na osnovi stalnega izpopolnjevanja znanja in pridobivanja izkušnje, če dosegajo nadpovprečne rezultate. Stimulacija se lahko prizna le delavcem, ki imajo ustrezno izobrazbo za delovno mesto, na katerem delajo.

Kakšne socialne pomoči?

2

Ena od socialnovarstvenih pomoči, ki smo jih navedli v prejšnji številki Zelezarja (Kakšne socialne pomoči?), je tudi denarna pomoč za brezposelnost. Vendar pa iz naslova brezposelnosti izhajajo še druge pravice: pravica do denarnega nadomestila ter do priprave na zaposlitev, do prekvalifikacije in podobno. Vse skupaj določa zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Verjetno bodo sicer še ta mesec sprejete njegove spremembe in dopolnitve. Kljub temu si oglejmo, kako so sedaj opredeljene te pravice, saj bo večinoma tako ostalo tudi v prihodnje.

Bistvena sprememba se pravzaprav nanaša na čakanje na delo kot presežek. Sedaj mora namreč sredstva za osebni dohodek delavcev, ki čakajo na delo kot presežek, zagotavljati delovna organizacija do dve leti, predlagane spremembe omenjenega zakona pa predvidevajo skrajšanje te dobe na šest mesecev. Dosedanji »prisilni« dopusti delavcev v Železarni ne spadajo sem, pač pa bo to aktualno takrat, ko bodo delavci dobili sklep o tem, da so presežek. Vendar bo rok za prejemanje nadomestila osebnega dohodka po novem seveda veljal od takrat naprej, ko bodo sprejete spremembe in dopolnitve zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.

Od navedenega pa je treba ločiti pravico do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti, ki jo posameznik uveljavlja pri Republiškem zavodu za zaposlovanje enota Kranj, izpostava Jesenice, Titova 73. To je zakonsko določena pravica, ki jo zagotavlja ustrezna mednarodna konvencija.

Do denarnega nadomestila je upravičen delavec, ki brez svoje krivde izgubi delo oziroma postane brezposelen (npr. delavec, ki je zaposlen za določen čas - lahko je tudi pripravnik oziroma delavec, ki izgubi delo zaradi stečaja ali redne likvidacije delovne organizacije). Pomembno je, da se mora delavec, ki brez svoje krivde izgubi delo, sam prijaviti Zavodu za zaposlovanje v roku 30 dni po prenehanju delovnega razmerja (dogajalo se je, da sezonsko zaposleni delavci tega niso naredili, čeprav so bili upravičeni do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti).

Pogoj za uveljavitev pravice do denarnega nadomestila je minimalna potrebna gostota dela. Pred brezposelnostjo je treba biti zaposlen najmanj devet mesecev brez presledka ali pa dvanajst mesecev s presledki v zadnjih 18 mesecih pred prenehanjem dela. Denarno nadomestilo se lahko prejema od 3 do 24 mesecev, kar je odvisno od delovne dobe upravičenca:

- 3 mesece, če je izpolnjen le osnovni pogoj trajanja dela,
- 6 mesecev, če ima oseba najmanj 30 mesecev nepretrganega dela ali 50 mesecev s presledki v zadnjih petih letih,
- 9 mesecev, če ima oseba nad 5 do 10 let dela,
- 12 mesecev, če ima oseba nad 10 do 15 let dela ter
- 24 mesecev, če ima več kot 15 let dela.

Če delavec izgubi delo zaradi stečaja ali redne likvidacije delovne organizacije, je doba prejemanja nadomestila podvojena (predlagano je, da po novem ta doba ne bo več podvojena, ampak bo za vse upravičence enaka).

Med prejemanjem nadomestila za brezposelnost ima upravičenec pravico do obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (torej mu ta čas teče delovna doba) ter do zdravstvene varstva (brez plačila participacije).

Višina denarnega nadomestila znaša ob normalni prekinitvi dela 60 %, pri stečaju pa 80 % povprečnega mesečnega čistega osebnega dohodka v zadnjih treh mesecih pred prenehanjem delovnega razmerja. V vsakem primeru pa nadomestilo ni manjše kot je zajamčeni osebni dohodek (trenutno je to 2.830 din).

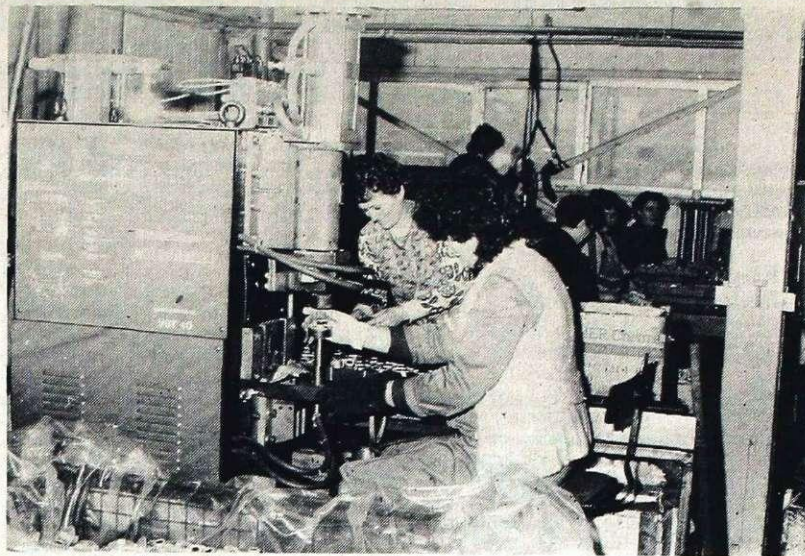
Tisti brezposelni delavec, ki prejema denarno nadomestilo manj kot dve leti, lahko uveljavlja še pravico do denarne pomoči za čas brezposelnosti takrat, ko preneha prejemati nadomestilo. Tako torej lahko upravičenec prejema skupaj dve leti denarno nadomestilo in denarno pomoč za čas brezposelnosti. Ta denarna pomoč znaša (trenutno) 2.830 din. Za to denarno pomoč lahko zaprosijo tudi pripravniki po uspešno opravljenem pripravništvu, če pripravništvo traja manj kot 9 mesecev.

Denarno nadomestilo za čas brezposelnosti je možno kapitalizirati. To pomeni, da lahko upravičenec zahteva izplačilo denarnega nadomestila v ce-

ti in naenkrat, če se odloči ali za uveljavljanje samostojne dejavnosti ali ustanovi podjetje ali če ta sredstva uporabi za razširitev materialne osnovne organizacije, ki ga sprejme v delovno razmerje za nedoločen čas.

Delovna organizacija, ne pa posameznik, pa lahko uveljavlja pri Zavodu za zaposlovanje naslednji pravici iz naslova brezposelnosti:

- priprava na zaposlitev: Zavod za zaposlovanje plača delovni organizaciji pripravništvo od V. stopnje izobrazbe naprej ter
  - pravica do prekvalifikacije: delovna organizacija dobi pri Zavodu za zaposlovanje sredstva za prekvalifikacijo presežnih delavcev, vendar pa mora zato zagotoviti tako prekvalificiranim delavcem zaposlitev pri sebi ali drugje.
- Nada Dejak, CSI

Del proizvodnje v Kovinu (foto: M. Kolenik)

Razstava znanstvene literature - Frankfurt v miniaturi

Kje?

Ne ob Maini, temveč v Strokovni knjižnici Železarne Jesenice. Ob prazniku metalurgov smo lani petič pripravili razstavo strokovnih knjig in revij raziskovalcem, študentom in strokovnjakom, ki jim je pisana beseda, domača in tuja, neobhodno potrebna pri koriščenju ali posredovanju podatkov za vsakdanje ustvarjalno delo.

Zakaj?

Da bi s porabo novega znanja pomagali krojiti in izboljšati naš jutri.

Kako?

Moderna specialna knjižnica je gibalo raziskovalnega dela, visokošolskega izobraževanja ter gospodarske in podjetniške dejavnosti. Specifično specialne knjižnice predstavljajo usmeritev bolj v kvaliteto kot v obseg svojih zelo specializiranih zbirk, kjer ne prevladujejo knjige, ampak članki v strokovnih revijah, standardi, patenti, raziskave.

Zato smo na letošnji razstavi predstavili:

1. najnovejše inozemske strokovne publikacije za področja: črna metalurgija, varjenje, strojništvo, elektrotehnika, računalništvo in management.

2. pregled vseh v svetu izdanih tujih knjig in revij za črno metalurgijo za obdobje 1985 - 1990 - izpis smo uspeli prejeti iz CD - roma: New books and periodicals 1990 od Mladinske knjige Ljubljana.

3. informacijski sistem za standarde

4. raziskovalna dela in naloge raziskovalcev raziskovalnega oddelka Železarne Jesenice

Pri prikazu najnovejše tuje strokovne literature smo predstavili izbor okrog sto ozko specializiranih knjig in naslovov revij, ki so bile nabavljene v letu 1990 pri ameriških, angleških in nemških založnikih.

Kot posebno temo smo letos izpostavili predstavitev informacijskega sistema za standarde preko PC-ja.

Zahteve po poznavanju tujih tehniških predpisov in standardov so vse pogostejše. Namen informacijskega sistema za standarde je poiskati uporabnikom informacije o najnovjših standardih, jim omogočiti vpogled v najpomembnejše zbirke evropskih, ameriških standardov; posredovati kopije oz. nabaviti originalne standarde.

Jugoslovanski sistem za standarde je v primerjavi z zahodnoevropskim še zelo skromen. Zvezni zavod za standardizacijo Beograd je avgusta 1990 dal v uporabo bazo jugoslovanskih standardov, ki obsega standarde, predloge

standardov in tehnično regulativo, ki jo izdaja Zvezni zavod za standardizacijo (okrog 12.000 zapisov). Pristop do te baze JUS bo v Strokovni knjižnici Železarne v prvem polletju 1991, in sicer po medračunalniški povezavi z Računskim centrom Univerze v Mariboru.

Za informiranje uporabnika o tujih standardih se je Strokovna knjižnica povezala s CTK Ljubljana in od nje zagotovila informacije iz baze PERINORM na CD - romu.

Ker baza PERINORM specialnim knjižnicam ni dosegljiva on-line, smo se odločili, da prejemamo mesečni izpis na disketi - torej uporabniku nudimo informacijo o najnovjših evropskih standardih za področje črne metalurgije na PC-ju. Baza se ažurira enkrat mesečno, s prejemom novega kumulativnega CD - roma. Baza vsebuje podatke o angleških, francoskih in zahodnonemških standardih ter o evropskih zbirkah standardov EURONORM, CEN, CENELEC, ISO in IEC. Baza skupaj vsebuje 108.000 zapisov.

S predstavitevjo raziskovalnih del delavcev raziskovalnega oddelka smo predstavili bogato matično raziskovalno dejavnost v Železarni Jesenice.

Želimo si še več vsakodnevnih uporabnikov, ki potrebujejo hitre informacije in to prav vse informacije, tudi tiste, ki jih v naši knjižnici ni, pa jih je moč z moderno tehnologijo, strokovnim delom in povezovanjem vsak trenutek doseči.

Jana Jamar

Ostružki

Stroji za reciklažo

V ribniškem Riku so razvili dva nova orodna stroja, namenjena za pripravo in predelavo odpadkov. Gre za aligatorske škarje A 300 ter stroj za predelavo kablov LK-1. Oba stroja so v Riku izdelali v sodelovanju z nemškimi proizvajalci Liendemann.

l.k.

Avtomatski stroj za oblikovanje pločevine

V Franciji je podjetje Jammes skonstruiralo in izdelalo stroj za oblikovanje pločevine v valje. Nov stroj ima več valjev, kar omogoča, da lahko v eni uri delavec s tem strojem izdela 360 cilindrov različnih velikosti. Stroj prodajajo tudi v dvojni izvedbi, tako da je možno na uro izdelati 720 valjev, streže pa mu en sam delavec.

Stroj z enim obratom valja opravi začetno udarno zvijanje in varjenje tako zvite pločevine v zgornjem delu, nato pa pride na vrsto varjenje po dolžini. Po opravljenih operacijah stroj avtomatično odloži izdelek.

Regulacijo in spremembo premera zvijanja pločevine je mogoče nastaviti v 15 sekundah. Stroj je mogoče direktno povezati s katerimkoli tipom za varjenje (MIG, MAG, TIG), krivi pa lahko pločevino do debeline 8 mm, največja dolžina pa je dva metra.

Societe Jammes Industrie, ZI de la doux, teléx 990 969 code 109 63118 Cebazat, Francija.

l.k.

Stimulacija je določena z naslednjo lestvico:

Delež delavcev, ki izpolnjujejo pogoje do 5 %	Stimulacija na osnovo 24 %
5 do 20 %	18 %
20 do 35 %	12 %
35 do 50 %	9 %
50 do 100 %	6 %

Direktor oz. delavci s posebnimi pooblastili uporabljajo enotne kriterije razvrščanja delavcev v razrede stimulacije.

Člen 9

Delavcem pripada 4 % ustvarjenega dobička, če višina čiste dobička presega 6 % poslovnega sklada. Dobiček se deli enkrat letno ob koncu poslovnega leta. Deli-tev je proporcionalna izplačanim osebnim dohodkom.

V. Nadomestila osebnega dohodka

Člen 10

Delavcem za čas čakanja na delo doma pripada nadomestilo osebnega dohodka v višini 75 % osnovnega osebnega dohodka, povečanega za dodatek za delovno dobo.

VI. Regres za letni dopust

Člen 11

Regres za letni dopust se izplača vsem delavcem v višini povprečnega osebnega dohodka gospodarstva Slovenije v obdobju prvih treh mesecev tekočega leta najkasneje do 30.6. tekočega leta.

VII. Povračila stroškov

Člen 12

Povračilo stroško prehrane med delom znaša 1.000,00 din (z besedo: tisoč din 00/100). To določilo začnemo uporabljati ob prehodu na gotovinsko izplačilo teh stroškov.

Člen 13

Za prevoz na delo in z dela se povrnejo celotni stroški prevoza z najcenejšim prevoznim sredstvom. Če je oddaljenost bivališča od delovnega mesta manjša od dveh kilometrov, se stroški prihoda na delo in z dela ne priznajo.

VIII. Veljavnost pogodbe

Ta pogodba začne veljati 1. decembra 1990.

Določbe te kolektivne pogodbe se uskladijo s panožno pogodbo najkasneje v roku 3 mesecev po sklenitvi panožne kolektivne pogodbe.

Člen 15

Vsaka pogodbeni stranka lahko kadarkoli predlaga spremembo oz. dopolnitve te pogodbe.

Člen 16

Za razlago določil kolektivne pogodbe imenujejo stranke tričlansko komisijo v sestavi: predstavnik sindikata, predstavnik vodstva Železarne Jesenice in predstavnik strokovne službe, ki je zadolžena za izvajanje kolektivne pogodbe.

Jesenice,.....

Železarna Jesenice
Direktor:

1. Sindikat Neodvisnost ŽJ
Predsednik:

2. Svobodni sindikat ŽJ
Predsednik:

Seznam tipičnih del po tarifnih razredih

I. Enostavna dela: čistilka, transportni delavec, pomožni delavec, zapenjalec, tekač, tehtalec, delavec v skladišču
Stopnja izobrazbe: osnovna šola

II. Manj zahtevna dela: čuvaj, plamenski rezalec, pomočnik valjavca, pomočnik talica, drugi jamski pomočnik, livar kontiliva, strojni rezalec, flemar, voznik viličarja, pomočnik oblikovalca profilov, delilke
Stopnja izobrazbe: osnovna šola in priučitev

III. Srednje zahtevna dela: ponovčar, gladilec votlic, pomožni ključavničar, prvi oblikovalec profilov, žičar, stenodaktilograf, evidentičar, varnostnik, žerjavovodja, odpremnik
Stopnja izobrazbe: dvoletna poklicna šola

IV. Zahtevna dela: prvi talilec, vodilni valjavec, ključavničar, skupinovodja, strojnik, strojevodja, kuhar, tajnica v obratu, vodilni skladiščnik
Stopnja izobrazbe: triletna poklicna šola

V. Bolj zahtevna dela: programer priprave dela, delovodja, konstrukter, vodja odpreme, strojni tehnik, knjigovodja, referent devizno-plačilnega prometa, špediter, referent za kontrolo materialnega poslovanja, varilni tehnik, kolavdant, analitik za delovna razmerja, tehnik za mazanje, glavni kalkulnt
Stopnja izobrazbe: srednja šola

VI. Zelo zahtevna dela: varnostni inženir, vodja plana procesa za obrat, višji komercialist, računovodja, glavni bilancist, analitik dela
Stopnja izobrazbe: višja šola

VII. Visoko zahtevna dela: vodja proizvodnje, analitik planer, sistemski organizator, raziskovalec
Stopnja izobrazbe: visoka šola

VIII. Najbolj zahtevna dela: vodja graditve objekta, vodilni zunanje trgovinski referent
Stopnja izobrazbe: visoka šola in specializacija

IX. Izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela: svetovalec, vodilni raziskovalec
Stopnja izobrazbe: magister, doktorat

Odsotnost spodbud in praznine v regulativi povzročajo zmedo in negotovost

Sredi decembra so v odborih strokovnih združenj kovinske in elektroindustrije ter črne in barvne metalurgije in livarn pregledali aktualni položaj v kovinskem kompleksu in sklenili z najbolj perečimi problemi in predlogi, ki so vsem omenjenim panogam skupni, znaniti vse tri zbere republiške skupščine in ustrezne organe izvršnega sveta:

Kovinski kompleks je pomemben neto izvoznik

V Sloveniji ustvarijo podjetja teh branž (črna in barvna metalurgija, kovinsko predelovalna industrija, strojegradnja in proizvodnja prometnih sredstev ter elektroindustrija) skoraj polovico družbenega proizvoda industrije (eno četrtino DP vsega gospodarstva) in zaposlujejo 160.000 delavcev.

Kapacitete teh branž so bile grajene za jugoslovanski trg, v mnogih programih pa zaradi ekonomije obsega za svetovni trg. V gospodarski recesiji postaja jugoslovanski trg vse bolj vprašljiv, trga investicijske opreme zaradi zastoja investicij v Jugoslaviji praktično ni. Edina možnost obstoja in razvoja podjetij teh branž je usmeritev na tuje trge. Že sedaj je kovinski kompleks od vseh težavah pri izvozu pomemben neto izvoznik, saj v 10 mesecih letos izvoz znaša 1.627 mio dolarjev in uvoz 1.195 mio USA dolarjev, kar se odraža tudi v finančnih rezultatih poslovanja teh panog. V devetih mesecih letos so izgube dosegle 4.091 mio din, akumulacija pa le 223 mio din in je izguba 18-krat večja od ustvarjene akumulacije.

Bolj kot v industriji v poprečju je upadel obseg industrijske proizvodnje, zlasti v strojegradnji, ki je v enajstih mesecih letos dosegla le 82,8 % poprečne proizvodnje lanskega leta, medtem ko je industrija v celoti ustvarila 90,5 % poprečne lanske proizvodnje.

V »blokiranah« podjetjih 82.000 delavcev

Izredno kritična je likvidnost, pomanjkanje kapitala za tekoče poslovanje prekomerno angažira vodilne in

vodstvene kadre, hkrati pa onemogoča prevzemanje in izvedbo že pridobljenih poslov ter minimalizira konkurenčnost pri prodaji investicijske opreme. Po podatkih SDK je bilo v novembru 1990 blokiranih 126 podjetij kovinskega kompleksa za 1.200 mio din, v njih pa je bilo zaposlenih 82.000 delavcev. Nadalje slabšanje gospodarskega stanja v kovinskem kompleksu bo imelo katastrofalne posledice, ki se bodo neposredno odrazile v nadaljnjem zmanjšanju zaposlenosti ter v odlivu kvalitetnih tehnoloških kadrov v druge sfere, posredno pa tudi v proizvodnem procesu sodelujočih kooperantov.

Edina možnost obstoja in razvoja podjetij kovinskega kompleksa je večje vključevanje na tuja tržišča. Za uspešen in tudi dohodkovno donosen izvoz rabijo ta podjetja stabilnejše pogoje gospodarjenja, primerljive s pogoji, v katerih poslujejo naši konkurenti v tujini in ti naj omogočijo znižanje stroškov proizvodnje tako, da bo možna konkurenčnost naših proizvajalcev na tujih trgih. Za doseg tega cilja so potrebni ukrepi v podjetjih in ustrezna makroekonomska politika.

Interni ukrepi

Med internimi ukrepi, ki jih podjetja izvajajo, naj nastejemo predvsem čiščenje proizvodnih programov glede na tržno sposobnost in donosnost.

- zmanjševanje stroškov delovne sile (od začetka letošnjega leta do novembra se je število zaposlenih znižalo za 10.000)

- zniževanje notranjih stroškov skozi programe racionalizacij, sprememb organiziranosti in okrepljene marketinške dejavnosti

- izvajanje programov izboljšanja kvalitete poslovanja.

Ti ukrepi bi se marsikje realizirali hitreje, če bi bila dana trdnjša podpora okolja in bi bila oblikovana kakršnakoli razvojna strategija Slovenije.

Ukrepi ekonomske politike

Med ukrepi makroekonomske politike najbolj vplivajo na znižanje stroškov naslednji:

- cene kapitala in oskrbljenost s kapitalom. Ob sanaciji bančnega sistema in dokapitalizaciji podjetij je nujna ureditev republiškega sistema kreditiranja in pozavarovanja prodaje opreme,

- panoge kovinskega kompleksa so neto izvozniki in je poleg znižanja stroškov ter delne korekcije tečaja dinarja nujna stimulacija izvoza, ki bo izboljšala dohodkovnost in likvidnost izvoznikov,

- stroške prestrukturiranja delovne sile je nujno čimprej izločiti iz podjetij in jih prenesti na državne socialne programe, ki pa morajo biti realno podprti s sredstvi,

- znižati je treba obremenjenost proizvodnje s stroški družbene režije, ki se z zmanjševanjem obsega proizvodnje relativno večajo,

- najpomembnejše inpute teh branž (energija, jeklo, barvne kovine) je potrebno zagotoviti po cenah, po katerih jih dobivajo naši tuji konkurenti,

- pospešiti je potrebno proces lastninjenja in dokapitalizacije podjetij. To hromi delovanje vodilnih struktur, zavlačuje razvoj obstoječih poslovnih povezav in preprečuje nastajanje novih poslovnih in kapitalističnih povezav.

Kovinski kompleks se zavzema, da mora ob izdaji vrednostnih papirjev biti kapital plasiran v podjetja in tudi plasmani iz razvojnega sklada locirani preko investicijskih programov.

(Gospodarski vestnik
27. december 1990, str. 53)

Slovesnost pri spomeniku dražgoški bitki

Prireditve bo posvečena spominu 49. obletnice legendarne dražgoške bitke in 50-letnici vstaje slovenskega naroda.

Osrednja slovesnost pri spomeniku dražgoški bitki v Dražgošah bo v nedeljo, 13. januarja, ob 12. uri. Do takrat bodo na kraj prireditve prispeli tudi pohodniki iz različnih pohodnih poti.

V letošnjem letu je program množičnih rekreativnih pohodov nekoliko spremenjen. Še lanskoletni pohod od Soteske preko Rovtarice do Dražgoš odpade, zato naj se pohodniki priključijo »po poti Gorenjskega odreda« od Kroke do Dražgoš. Pohodniki naj gredo na vlak z odhodom z Jesenice ob 6.02 do Otočca, peš pot vodi do Kroke preko Srednje Dobrave in dalje v Dražgoše. Pričetek skupnega pohoda iz Kroke je ob 9.30.

Vrnitev bo možna po isti poti ali z avtobusom iz Rudnega do Škofje Loke in dalje do Jesenic z vlakom. Vsem udeležencem pohoda pripravljamo, naj bodo primerno zimsko oblečeni in obuti. Upoštevajo naj vreme in pogoje pohoda po hribovitem svetu.

Za ostale udeležence osrednje slovesnosti bo organiziran prevoz z avtobusom do Dražgoš. To velja le za člane ZB NOV.

Vse podrobnejše informacije in jasnejša lahkob dobite na Občinskem odboru ZB NOV Jesenice, Titova 86, telefon 81-643, ali pri svoji krajevni organizaciji ZB NOV občine Jesenice.

Marko Elsner Grošelj: Memento mori

Poezija Marka E. Grošlja, pesnika mlajšega rodu, ki že nekaj časa živi v Mojstrani, ni (in tudi ne bo) atraktivna. Ni jezikovno bravurozna kot npr. Jesihova in Svetinova, ne metaforično drzna in razpuščeno anarhistična kot npr. Šalamunova, ne fabulativno zanimljiva in obnovljiva kot npr. Ihanova (ali na drug način - Brvarjeva), ne spevno baladna kot npr. Svetlane Makarovičeve, ne črnohumorna in ironična kot npr. Ogorečeva in Feotova.

Je resnobna, zastrta, nevsljiva, izogiba se zunanemu lišpu, ceneni pompoznosti in originalnosti za vsako ceno. M.E. Grošelj sledi tistemu tihemu, a močnemu toku slovenske poezije, ki se napaja v liričnih vrelcih Josipa Murina in Jožeta Udoviča. Če je Grošelj v svoji prvi, pretežno erotično obarvani zbirki Smeh konj (1986), v izrazu včasih še negotov in nediscipliniran in ga mesta zanaša v retoriko, pa se mu je v njegovi novi zbirki Memento mori pesem obrusila, izčistila, ogolila - ne do leska, do katerega ji ni - pač pa do bistva do belih kosti. Rešila se je mesa -

če parafraziramo Vaska Popa. Naredila je korak iz sonca ljubezni v senco smrti, utišala je svoj glas, se zresnila. Pri tem pa ni podlegla skušnjavi, da bi si nadela slovesno pozo ali ceremonialno zahlipala.

Tako kot Smeh konj je tudi zbirka Memento mori izšla v avtorjevi samozaložbi, kar je pri izdajanju pesniških knjig pri nas že prej pravilo kot izjema. V podjetniški evforiji, ki je zajela velike založbe, je za poezijo pač zmeraj manj poslušala.

Edo Torkar

Nova tehnologija v jeklarstvu

Steel Spray je nova tehnologija, ki obeta znižati stroške proizvodnje jeklarskih izdelkov, predvsem tistih najkvalitetnejših.

Tehnologija se je v jeklarski industriji v zadnjih 130 letih razvijala počasi. Prvzaprav ni bilo nobenega revolucionarnega odkritja in tako je še danes za proizvodnjo jeklene pločevine potrebnih več kot 14 različnih operacij. Zaradi takega načina proizvodnje je bilo treba zgraditi velikanske jeklarske gigante, ki se že nekaj časa soočajo z gospodarskimi, sociološkimi in ekološkimi vprašanji.

Kot piše revija Business week, pa so sedaj znanstveniki na pragu novega tehnološkega postopka, ki naj bi zelo poenostavil izdelavo večine jeklarskih izdelkov. Bistvo novega postopka je, da namesto vlivanja uporabljajo razprševanje kovine. Namesto vlečenja ali valjanja jeklenih palic bodo v pilotskih valjarnah jeklo nabrizgavali. Izumitelji trdijo, da bi z novim postopkom proizvodne stroške lahko zmanjšali za najmanj 18 odstotkov.

Spray steel, kakor so poimenovali novo tehnologijo, je prvzaprav izpolnitev že znane tehnologije, ki so jo odkrili leta 1960. Postopek ohlajevanja majhnih kapljic kovine, ki so jih hitro ohlajevali in dobili kovinski prah, tega pa so pozneje pri visoki temperaturi in pod velikim pritiskom stopili v posebno odporne jeklene legure. Leta 1970 je britanski raziskovalec A.R.E. Singer v kalupih, v katere je nasul jeklenih prah, dobil tudi profilirano jeklo.

Na Inštitutu za tehnologijo Massachusettsa v ZDA je Nikolaj Grant z metodo izpopolnil in zagotavlja, da je mogoče z njegovo tehnologijo doseči enako proizvodnjo kot v klasičnih jeklarnah s konti litjem in boljše ter cenejše izdelke. Z rezultati je prepričan nekateri največje proizvajalce, da so začeli graditi naprave, zasnovane na njegovi tehnologiji. Med drugimi so se za tako pot odločile švedska firma Sandvick Steel, japonska Sumitomo Heavy Industries in ameriški General Electric.

Nov tehnološki proces bodo uporabljali za proizvodnjo visokoodpornih jekel, ki jih uporabljajo v reaktivnih motorjih, in posebnih vrst visokoodpornih jekel za izdelovanje opreme. Chaparral steel iz Texasa gradi pilotsko napravo za proizvodnjo jekla po tem postopku, ki jih bo stal 6 milijonov dolarjev. Namen vseh novih pilotskih obratov za proizvodnjo jekla po novem postopku je, da bi se izognili večini medfaznih del, ki so potrebna pri litju konti; tega uporabljajo kar v 66 odstotkih ameriške jeklarske industrije.

Trakove, ki jih dobijo pri litju konti, potem segrevajo in tudi do devetkrat valjajo, da dosežejo potrebno debelino in trdnost. Po novem spray postopku pa je mogoče takoj izdelati pločevino ali druge profilirane izdelke, ki jih kasneje skoraj ni več potrebno obdelovati.

Strokovnjaki ocenjujejo, da bi z opuščanjem nekaterih postopkov valjanja lahko prihranili od 50 do 70 dolarjev pri toni jekla, ki stane 400 dolarjev. Tako pocenitev bi za avtomobilsko industrijo pomenila prihranek ali pocenitev od 20 do 50 dolarjev za vsak avtomobil in 1 do 2 centa pri proizvodnji pločevink.

Postopek spray steel je preprost. Staljeno kovino zlijejo v grafitni lonec, ki je na podstavku, hlajenem z vodo. Na dnu posode je odprtina, skozi katero pada tekoče jeklo v elipsasti reaktor, kjer ga iz vseh strani bombardirajo s plinom, ki ne reagira z jeklom (največkrat je to dušik). Tako dobijo zelo fino megljo iz kovinskih delcev, ki padajo na ploščo ali kalup, kjer se že v naslednjem trenutku strdi.

S tem postopkom je mogoče doseči tako zrnato strukturo jekla, da kovina dobi večjo trdnost. Ker se kovina, razpršena v drobne delce, zelo hitro hladi, ne pride do deformacij. Zato je tudi veliko manjša verjetnost, da bi kasneje nastajale razpoke. Poleg tega se vse nečistosti v sprayu enakomerno razporedijo in to pripomore k boljši, enako-

mernejši kakovosti jekla. Pravijo, da je mogoče po tem postopku izdelovati visoko kakovostna jekla tudi iz sekundarnih surovin.

Proizvodnja po novem postopku je doslej potekala v poskusnih napravah, kjer so pridobivali predvsem tako imenovane super legure, vendar strokovnjaki menijo, da se bo postopek uveljavil, saj omogoča zmanjševanje stroškov litja za okoli 30 odstotkov, pa tudi odpadka je veliko manj kot pri klasičnem načinu.

Tem optimistom ugovarjajo nejeverni Tomaži, ki opozarjajo, da po tem postopku nikjer niso hkrati izdelali več kot tono ali dve jekla, znano pa je, da so morali leta 1985 v Severni Karolini prekiniti proizvodnjo po tem postopku, ker so ugotovili, da pri večjih količinah ni tako uspešen, kot kažejo rezultati.

Največji problem je reaktor, ki ima večjo zmogljivost in podolgovato obliko. V podjetju Osprey pa razvijajo premični reaktor, ki naj bi, vsaj teoretično, omogočil neomejeno količino proizvodnje.

Sedaj gradijo v ZDA nov reaktor po Grantovih zamislih in če bo z njim mogoče izdelati 100 ton jekla na uro, se bosta nov reaktor in postopek verjetno uveljavila v valjarski industriji.

B.P.

Obvestilo članom in upokojencem DU Jesenice

Društvo upokojencev Jesenice obvešča svoje člane in upokojence, ki se želijo včlaniti v društvo, da je

letna članarina za leto 1991 po sklepu članskega sestanka in IO društva 100,00 din;

vzajemna samopomoč za člana in družinskega člana je 150,00 din, posmrtninski znesek za leto 1991 se bo izplačeval v višini 4.000,00 din.

Obenem obveščamo upokojence Blejske Dobrave, Lipc in Kočne, da je njihov poverjenik Anton Rekelj z Blejske Dobrave št. 24. Poverjenica za Hrusico je Slavka Gasar, Hrusica št. 60. Za Prihode in Planino pod Golico je Angela Branc, Planina pod Golico št. 2.

Poverjeniki bodo pričeli pobirati članarino in vzajemno samopomoč po 15. januarju 1991, zato pripravite članske izkaznice in denar. Članarino boste lahko plačali tudi v pisani društva Pod gozdom št. 13 vsak torek in petek od 15. do 18. ure.

Naprosamo člane in upokojence, ki se želijo na novo včlaniti, da članarino in vzajemno samopomoč poravnajo do 31. marca 1991.

V društveni pisarni se lahko naročite na časopis Vzajemnost, ki izhaja mesečno z zanimivimi članki za upokojence.

Izvršni odbor DU Jesenice

Srečno v leto 1991 - s čarovnijo in s pravljico

V DPD Svoboda F. Mencinger Javornik-Koroška Bela smo najmlajšim krajanom pripravili novoletno predstavo z naslovom Janko, Metka in čarovniki, s sprejemom in skromno obdaritvijo dedka Mraza.

Za tekst in režijo predstave se je potrudil Franci Tušar, nastopali pa so iluzionisti Matjaž Andoljšek, Silvo Kolkaj, Poldi Gerdej, Slavko Batur, Brančo Baloh s pomočnicama Matejo Kovač in Ivico Kucko ter osnovnošolci Katarina Fajfar, Barbara Trček, Matic Košir in Sebastijan Reven.

Režiser je privlačno povezal otrokom poznana pravljčna bitja z nastopom petih čarovnikov, ki so prikazali celo vrsto čarovniških spretnosti od trikov z ruticami in kartami do tega, da so tako rekoč iz nič pričarali zajčke - prave žive zajčke in golobe. Mladim gledalcem je zastajal dih tudi ob ugan-

ki, kako je mogoče omaro razdeliti z različnimi valji in pregradami, ne da bi poskodoval vanjo zaprto dekle.

Igrico s čarovniškimi prizori so si ogledali tudi otroci na Čufarjevem trgu in na Breznici, ura in pol čarovniških spretnosti pa je pritegnila tudi pozornost srednješolcev.

Fantje so svoj program oblikovali nad vse privlačno, s svojimi čarovniškimi vragolijami pa znajo popestriti tudi marsikatero družabno srečanje. Bolj ko jim gledaš pod prste, bolj imaš občutek, da ne gre za trik, ampak za pravo čarovnijo.

»Beneške maske« Francija Kolmana v Galeriji Avsenik

Otvoritev foto razstave »Beneške maske« bo v petek, 11. januarja, ob 18. uri v Galeriji Avsenik v Begunjah.

Tako se bo Franci, rojen Begunčan, prvič predstavil v domačem kraju. Z razstavo v Galeriji Avsenik ima že svojih trinajst samostojnih razstav. Po Sloveniji, Jugoslaviji in po svetu je sodeloval na preko dvestotih skupinskih razstavah. Prejel je številne nagrade in priznanja, naj navedem samo pomembnejše: 1. nagrada Tri dežele-Celovec (1977 in 1986), 3. nagrada Tri dežele v Beljaku (1980) in še in še. Med priznanji so mu najljubša: priznanje Foto saveza Jugoslavije-1986, naziv Hon Zlato oko 1978, bronasta Kidričeva plaketa 1978, zlata plaketa Janez Puhar 1986 in Čufarjeva plaketa 1989.

Franci Kolman deluje poklicno že preko štirideset let. To je hkrati njegov poklic in konjiček. Kot samostojni fotograf, fotograf jeseniške Železarne ali begunjskega Elana, je nízal umetniške uspehe in obenem vzgajal v foto klubu mlade fotografe.

Ciklus črnbelih in barvnih fotografij z beneškega festivala prikazuje vsestranskost in umetniški občutek avtorja. Kolmanova predstavitev beneškega karnevala so izbrane posamične ali skupinske figure. Oči zro skozi odprto maske v svet kot bi sporočale resnico o sebi. Franci je bil izjemno spreten in gibljiv, da mu je v karnevalskem vrvežu uspelo najti toliko posrečenih in enkratnih predstavitev. Predvsem in povsod je iskal pri beneških maskah detajle ter poudarjal čisto linijo. Posebne efekte je avtor podkrepil z vaze-

linsko tehniko, ki del slike zamegli, ob tem pa ustvarja intimno draž.

Samo popolno obvladanje fotografske tehnike, kompozicije in izrednega občutka za izbiro motiva je omogočilo razstavo beneških mask. S tem je Franci izrazil svoje estetsko sporočilo in pomnožil že tako poglobljene stvari.

Slavko Tarman

Novoletni glasbeni večer v Podnartu

Za zaključek leta je Moški komorni zbor iz Podnarta pod vodstvom dirigenta Egija Gašperšiča za poslušalce iz Podnarta in okolice priredil novoletno glasbeno voščilo.

V prvem delu sta kot gosta večera nastopila znana slovenska operna pevača, sopranistka Zlata Ognjanovič s samospevi F. Schuberta in basist Dragiša Ognjanovič z arijami W.A. Mozarta in gorenjskimi kolednicami, ki so najavile veselejši drugi del. V njem so zapeli spevoigro za soliste, zbor in klavir z naslovom Kovačev študent. Moški komorni zbor iz Podnarta jo je pripravil prav za ta večer.

Spevoigro je v začetku stoletja uglasbil Vinko Vodopivec, s svojo hudomušno vsebino, v kateri se prepletajo vloški slovenskih narodnih pesmi, pa je pripomogla k veselemu novoletnemu razpoloženju.

Marko Konr

Likovna dela Nevenke Virant in Nade Šalamon v razstavnem salonu Dolik

V razstavnem salonu Dolik DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice bodo jutri, v petek, 11. januarja, ob 18. uri odprli prvo letošnjo razstavo, in sicer razstavo likovnih del Nevenke Virant iz Ljubljane in Nade Šalamon iz Kranjske Gore. Krajsji program na citrah bo ob otvoritvi izvajala Danica Butinar.

Šestintrideseto razstavno sezono na Jesenicah v organizaciji likovnega kluba Dolik začnemo z razstavo perorisb Nevenke Virant iz Ljubljane in s slovenskimi ljudskimi ornamentami s kmečkih skrinj na lesu Nade Šalamon iz Kranjske Gore.

Nevenka Virant, ki se s slikarstvom in oblikovanjem ukvarja že vrsto let, se bo v salonu predstavila s perorisbo, sicer pa se je uspešno predstavila tudi že v akvarelu. V perorisbi je ustvarila serijo tihožitij z rožami, v katerih se poznata ženska roka in mehko poteg in s katerimi se bo predstavila tudi na Jesenicah. Doslej se je s svojimi deli že uspešno predstavila v Ljubljani, Škofji Loki in Kamniku.

Nada Šalamon, kustosinja v Liznjekovi domačiji v Kranjski Gori, je že od otroštva dalje kazala veselje do risanja in slikanja in zato ni naključje, da je po srednji šoli za oblikovanje v Ljubljani nadaljevala šolanje na likovnem oddelku ljubljanske Pedagoške akademije. V svojem likovnem hotenju želi ohranjati in nadaljevati tradicijo ljudskega slikarstva na lesu in vsaj delček tega ljudskega izročila iz bogate slovenske kulturne dediščine približati

današnjemu rodu. Motive črpa iz starih poslikanih skrinj, ki sodijo med najpomembnejše dosežke slovenske ljudske umetnosti. S svojimi deli se je že predstavila na Celjskem sejmu in v okviru razstave kmečkih obrti v Kosovi graščini na Jesenicah.

Naj omenimo, da se je v letu 1990 v razstavnem salonu Dolik zvrstilo sedemnajst razstav, ki si jih je ogledalo 14.078 obiskovalcev ali povprečno 828 na razstavo. Od 3. junija 1983, ko so začeli razstavljati v razstavnem salonu Dolik, se je v njem zvrstilo že 179 razstav s 139.355 obiskovalci ali povprečno 780 na razstavo. Skupaj pa je bilo doslej v organizaciji likovnega kluba Dolik od avgusta 1946 do zaključka lanskega leta že 710 razstav ali povprečno šestnajst letno. To pa je nedvomno neprecenljiv ljubiteljski prispevek h kulturni ponudbi in kulturnemu utripu mesta in okolice.

Razstava likovnih del Nade Šalamon in Nevenke Virant bo v razstavnem salonu Dolik na ogled do vključno 30. januarja. Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Dežurna lekarna

V januarju je za občini Radovljica in Jesenice dežurna lekarna na Jesenicah.

Razstavnii salon Dolik Jesenice

V razstavnem salonu Dolik na Jesenicah je od 12. do vključno 30. januarja na ogled razstava perorisb Nevenke Virant iz Ljubljane in slovenskih ljudskih ornamentov s kmečkih skrinj na lesu Nade Šalamon.

Salon je odprt vsak dan, razen sobot popoldan in nedelj, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Gorenjski muzej vabi

V Prešernovi hiši v Kranju so odprli spominsko razstavo fotografskih del mojstra EFIAP Tona Marčana, v galerijskih prostorih Mestne hiše pa je na ogled razstava Slovenska predvojna planinska fotografija.

Občinska knjižnica Jesenice

obvešča bralce

da do 15. januarja velja amnestija za vse zamudnike. Uredite svoje obveznosti in prinesite izposojene knjige.

Obiskovalce izposojevališča Plavž pa obveščamo, da nas lahko obiščejo v novih prostorih na Titovi 65 (nasproti gasilskega doma) vsak torek in petek od 14. do 19. ure.

Foto klub Jesenice vabi

na občni zbor, ki bo v torek, 15. januarja, ob 17. uri v zgornjih prostorih Kazine na Jesenicah.

Po občnem zboru bodo predvajali diapozitive.

Franjo Ropret

Kaj bomo gledali v kinu

KINO ZELEZAR

10. januarja, hongkon. karate film V TIGROVEM GNEZDU ob 18. uri. Ob 20. uri premiera amer. trde erotike TRENUTKI LJUBEZNI. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

11. januarja, amer. akcij. film SMRTONOSTNO OROŽJE II. ob 18. in 20. uri.

12. januarja, premiera sloven. krim. filma DO KONCA IN NAPREJ ob 17. in 19. uri. Ob 21. uri amer. trda erotika TRENUTKI LJUBEZNI. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

13. januarja, premiera amer. glasb. filma VELIKE OGNJENE ŽOGE ob 17. in 19. uri. Ob 21. uri amer. trda erotika TRENUTKI LJUBEZNI. Mladini do 18. leta ne dovolimo ogleda filma!

14. januarja, amer. akcij. film IZVEN ZAKONA ob 18. in 20. uri.

15. januarja ni kinopredstav.

16. januarja premiera amer. komedije BOLNICA FRANKENSTEIN ob 18. in 20. uri.

17. januarja, amer. komedija BOLNICA FRANKENSTEIN ob 18. in 20. uri.

Nagradna križanka

V uredništvu smo prejeli 89 rešitev nagradne križanke, ki je bila objavljena v 37. številki Zelezarja.

Izžrebali smo:

1. nagrada - 200 din: Peter Kunc, Mladinska 17/a, Bled;
2. nagrada - 100 din: Jelka Delopst, Industrijska 12, Jesenice in Milena Neumann, Mladinska 3, Jesenice;
3. nagrada - 50 din: Zlatko Lipovšek, C. m. Tita 87, Jesenice; Ivanka Leiner, Bratov Stražišar 29, Jesenice in Lidija Vrdoljak, Hrušica 146, Jesenice.

Čestitamo nagrajencem.

Še pravilna rešitev nagradne križanke:

František, Lamartine, idol, Abel, šen, lesa, FP, U nu, Čirpan, stres, Clyde, Atko, IB, oleati, makaroni, dika, magnet, Iga vas, kor, RK, kocka, Rae, Tanana, Air, BI, Nobelova nagrada, PK, olesenitev, Lanza, tir, Tine Debeljak, jurjevo, OK, Miki, ječa, amalgam.

Žlahtna igra za mlade in stare

V gledališču Tone Čufar na Jesenicah je bila v soboto, 15. decembra, zadnja premiera v preteklem letu. V režiji Rada Mužana so uprizorili mladinsko spevoigro Jane Kolarič Salon Expon. Glasbeni del je pripravila Stanka Mencinger, koreografsko pa je igro postavil Janez Mejač.

Glasbene pravljice imajo naši najmlajši priložnost spoznati le prek medijev (radia ali televizije) ali pa jih lahko poslušajo posnete na kaseti. V živo takšnih predstav ni prav veliko, še manj pa je glasbenih pravljic, ki bi združevale zanimive pripovedi in živo glasbeno izvajanje. Prav ti elementi so na privlačen način združili režiserja Rada Mužana, glasbeno pedagoginjo Stanko Mencinger in koreografa Janeza Mejača, da pripravijo prijetno pravljico-glasbeno doživetje za mlade in stare.

Tako nam je režiser Rado Mužan zopet razkril še eno uspešno obdobje mentorskega dela z mladimi ljubitelji gledališke odrske in glasbene dejavnosti v jeseniškem gledališču. Mentorsko delo Rada Mužana lahko poimenujemo resna gledališka šola, ki že sedaj dosega nekaj osnovnih gledaliških namenov. Druži gledališču privrženo mladino in ji posreduje razna spoznanja gledaliških izrazil. S tem v gledališču pripravljajo kritično in poznavalsko gledališko občinstvo in obenem izoblikujeta jedro talentov, ki se bodo lahko gledališko pripravljali ali celo šolali naprej.

Dogajanje v Salonu Expon je postavljeno v pravljčni svet. Ta je prepoln nezadovoljstev in njihovih mogočih in nemogočih želja. Tudi osebe iz prikazane pravljice igre imajo svoje želje. Rade bi bile drugačne in boljše. Zelebi bi popravili osebne in telesne napake. Vabljava reklama Skazomaza (lastnika Salona Expon) zmami mlade Kolaričeve junake, da se podajo v avanturo »preobrazbe«. Rezultat »preobrazbe« je kmalu znan in »evforije« je konec. Osebnih popravki in telesne izboljšave niso ta pravi. »Popravljeni« spoznajo, da je bolje ostati debel, z dolgim nosom in podobno, taki kakršni so bili in kakršne so jih drugi poznali. Prevarani in užaljeni ustanovijo sodišče in obsodijo Skazomaza...

Za razplet dogajanj v Salonu Expon je režiser Rado Mužan določil nekaj mladih, obetavnih in talentiranih ljubiteljev gledališke umetnosti, ki so učenci jeseniških osnovnih šol in se že dalj časa urijo v gledališču Tone Čufar. Nastopili so: Jakob Kenda (Skazomaz), Katarina Odar (Ostržek), Martina Lakič (Pepelka), Nataša Ravnikar, Manca Ogorevc, Elizabeta Jevtič (prašički), Halida Demič, Verica Petrova, Tjaša Alič in Fala Pašič (palčki). Tako izbrani skupini mladih igralcev je režiser priključil še izkušeno in že uveljavljeno igralko jeseniškega gledališča Ireno Leskovšek (Čarovnica), ki se je z mladostnim izgledom popolnoma ujemala z mladimi igralci in skozi vso predstavo močno povezovala vse niti zapletene in vesele pravljice.

Mladi jeseniški gledališčniki so z živahnostjo, za oko in uho zanimivo ter igralsko učinkovito, z zgoščenim besedilom, uspešno prikazali veselo in poučno pravljico. Oder je bil prepuščen razigranim mizanscenskim dogajanjem, glasbi, plesu in petju, kar je omogočala dobra scenografija. Vsi nastopajoči so z deležem živahnega igranja, z očitnim zagonom, slikovitostjo, smislom za dojemanje odrskih dogajanj, potrdili talent in naklonjenost gledališki umetnosti.

Jakob Kenda je v »ekonomski propagandi« njegovega Salona Expona ves čas uspešno skrbel za komični učinek njegove igre. Katarina Odar je

uspešno prikazala lik revnega Ostržka. Martina Lakič je v vlogi vedno priljubljene Pepelke še enkrat potrdila zmožnosti za zahtevnejše odrske naloge. V dosedanjih gledaliških nastopih je prikazala že veliko uspešnih odrskih prvin: dobro podajanje raznih besedil, petja, plesa... Igra Čarovnice (Irena Leskovšek) je predstavljala steber zanimive pravljice zgodbe. Živahni prašički in palčki, ki so bili kostumirani z dovolj domišljije, so s pesmijo in temperamentno igro dodajali predstavi očarljivost in potrebni dosežek. Odločitev režiserja, da v predstavi uporabi »mrtvo glasbo«, za mlade igralce ni bila prav nobena težava. Vsi so se izkazali kot glasbeno nadarjeni otroci, saj so morali pesmi in plese prilagajati glasbi, ki je prihajala iz magnetofona.

V realizaciji predstave so sodelovali še: Jože Bedič (scena in kostumi), Tomaž Habe (glasba), Marjan Dolinšek (mizarska dela), Danica Zemlja (izdelava kostumov), Jernej Rihtaršič (lučni mojster), Miro Dejanovič (tonski tehnik) in Mira Bolte (šepetalka).

Prispevki za medicinske aparature

V novembru in decembru so za medicinske aparature v jeseniški bolnici darovali:

- Krščansko adventistična cerkev, Viktorja Kežzarja 15, Jesenice - čisti dohodek od koncerta skupine Advent z dne 20.11.1990 - 5.000,00 din;
- Sodelavci obrata RTA Zelezarne Jesenice - ostanek od zbranih sredstev za pok. mamo sodelavca Staneta Martinuča - 410,00 din;
- TOZD Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica, namesto venca na grob Janezu Pintarju - 500,00 din;
- Franci Ješe, Johannesburg, Južna Afrika - namesto venca na grob pok. teti Mariji Slavki Martinuči - 1.000,00 din;
- Janez Ješe, Beljak, Avstrija - namesto venca na grob pok. teti Mariji Slavki Martinuči - 1.000,00 din;
- Danica Ješe, Špital na Dravi, Avstrija - namesto venca na grob pok. sestri Mariji Slavki Martinuči - 500,00 din;
- Ivan Martinuči, Kemoting-Gmunden, Avstrija - namesto cvetja na grob pok. svačinji Mariji Slavki Martinuči - 1.000,00 din;
- Sosedje s Poti ilegalcev na Koroški Beli - namesto venca na grob pok. Mariji Slavki Martinuči - 900,00 din;
- Marica Ješe, Beljak, Avstrija - namesto venca na grob pok. sestri Mariji Slavki Martinuči - 1.000,00 din;
- Simončevi iz Begunj - namesto cvetja na grob stricu Ludviku Dolarju - 1.000,00 din;
- Marija in Franc Svetina, Breg - namesto cvetja na grob pok. Ludviku Dolarju - 500,00 din;
- Daničini sosedje s Sela - namesto cvetja na grob pok. očeta Ludvika Dolarja iz Žirovnice - 800,00 din;
- Franc Globočnik iz Grobelnega pri Celju - namesto cvetja na grob pok. Ludviku Dolarju - 1.200,00 din;
- Cilka Dolar, Begunje - namesto cvetja na grob pok. Ludviku Dolarju - 500,00 din;
- Družini Kotnik in Beljan, Dolga vas, Kočevje, namesto cvetja na grob pok. Ludviku Dolarju - 700,00 din;
- Dana Bernard, Titova 1/a, Jesenice - namesto cvetja na grob pok. Ludviku Dolarju - 300,00 din;
- TOZD OŠ Gorenjskega odreda Žirovnica - namesto cvetja na grob očeta sodelavke Danice Bernik - 600,00 din;
- GG Bled, prispevek Jožeta Legata za mesec november - 160,10 din;
- Justina Cebašek, Triglavska 5, Mojstrana - namesto cvetja za pokojno Julijano Križnar - 200,00 din;
- Antonija Žerovc, Mlinska 15, Bled - darilo ginekološkemu oddelku - 700,00 din;
- Sosedje namesto cvetja na grob pok. Petru Teranu z Dobrave pri Podnartu - 830,00 din; 63 Minka Odlasek, Jesenice, Pot ilegalcev 9 - namesto cvetja na grob pok. Irene Biaggio - 700,00 din;
- Terezija Prešerne, Titova 18, Jesenice - prispevek namesto novoletne čestitke - 500,00 din;
- Rina Klinar, Plavški rovt 7/c, Jesenice, namesto cvetja na grob Albina Jensterla iz Radovljice - 500,00 din;
- Turistično društvo Kranjska gora - novoletni prispevek - 1.000,00 din;
- Dom Janka Benedika Radovljica - namesto venca pok. Albinu Jensterlu - 1.000,00 din.

Skupna vsota zbranega denarja v letu 1990 je 162.335,70 din. Delavci splošne bolnice Jesenice in uredništvo Zelezarja se zahvaljujemo za prispevke! Pridružite se tudi vi in prispevek namesto venca in cvetja na grob pokojnik. ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakazite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, številka 51530-603-31205, z navedbo: »na. nesto venca za tega in tega...«, darila in podobno.

3BM elektronika in mikro računalniki, d. d. o.

Popravila elektronskih aparatov

Popravljamo različne elektronske naprave: radijske in TV sprejemnike, avtoradije, kalkulatorje, hišne in osebne računalnike in drugo. Naprave lahko prinesete od 10.30 do 15. ure na 3BM (INJES), Jesenice, C. železarjev 7 (Kovačeva hiša). Možen je dogovor za popravilo na domu ali prevzem v popoldanskem času. Telefon (064) 81-341, interna 3399.

Zahvale

Ob boleči izgubi dragega ata
IVANA KOCIJANČIČA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovo zadnji poti in sočustvovali z nami. Lepa hvala osebju ZD Jesenice, internemu oddelku Bolnice Jesenice, posebej pa dr. Grošlju za dolgoletno zdravljenje na domu.

Hvala pevcem za zapete žalostinke in gospodu župniku za lepo opravljen obred. Hvala vsem, ki se ga boste spominjali.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi naše drage sestre in tete

ANE COF

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem in sosedom za denarno pomoč in izrečeno sožalje. Posebno se zahvaljujemo družinama Sredanovič in Rabič za njihovo požrtvovalnost.

Zahvaljujemo se tudi zdravstvenemu osebju internega oddelka in osebju doma Franceta Berglja. Lepa hvala tudi župniku za lepo opravljen obred, pevcem za zapete žalostinke in vsem, ki so ji darovali cvetje ter jo spremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

Nenadoma smo izgubili dragega moža in očeta

FRANCA NOVAKA.

Za vso pomoč in tolažilne besede ob njegovi tragični smrti bi se radi zahvalili vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sodelavcem.

Posebna zahvala družinama Oitzel in Mlakar.

Najlepše se zahvaljujemo tudi vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in nudili denarno pomoč.

Hvala tudi pevcem.
Zalujoči: žena Irena, sin Bojan in hči Ana

Izvršnemu odboru sindikata Zelezarne Jesenice se ob odhodu v pokoj zahvaljujem za lepo darilo in želim vsem skupaj veliko moči in trme za premagovanje težav, ki jih čakajo v letu 1991.
Sonja Kos

Vsem bivšim sodelavkam in sodelavcem uprave ETE Družbeni standard se ob odhodu v pokoj najlepše zahvaljujem za lepa darila, ki mi bodo v trajni spomin na vse težke in lepe ure, ki smo jih preživel skupaj. Želim vam veliko dela in uspehov. Še naprej gletje optimistično na dogajanje okoli sebe.
Sonja Kos

Društvu invalidov Jesenice se najlepše zahvaljujem za darilo, čestitko in obisk na domu, občinskemu odboru ZB Jesenice pa za enkratno zimsko pomoč.
Valentin Kežzar

Društvu upokojevcev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitko ob osebnem prazniku. Vsem članom želim predvsem zdravja v novem letu 1991.
Tilka Martelak

Kolektivu Kemične čistilnice in pralnice Jesenice se najlepše zahvaljujem za prejeto novoletno čestitko in pozornost. V letu 1991 želim vsem obilo sreče, osebnega zadovoljstva, predvsem pa zdravja ter delovnih uspehov.
Bivša sodelavka upokojevcev
Sonja Svetina

Čeestitka 2

Slovesno izjavljam, da prve čestitke jeseniški komunalni niso dali mavčarji iz jeseniške bolnice, ampak jaz, ki so me z mavcem opremili.

Polomljen mavčar
P.S. Upam, da bo kmalu pomlad!

Božični koncert učencev Glasbene šole Jesenice

V organizaciji Glasbene šole Jesenice in DPD Svoboda France Mencinger Javornik-Koroška Bela je bil v petek, 21. decembra preteklega leta ob 18. uri v dvorani Delavskega doma Julke in Albina Pibernik na Javorniku božični koncert učencev Glasbene šole Jesenice.

Zadnje dni preteklega leta so se na Jesenicah vrstila zelo pestra kulturna dogajanja. Najmlajše sta obiskovala božiček in dedek Mraz, v gledališču Tone Čufar so premierno uprizorili mladinsko spevoigro Salon Expon, sledili so koncerti pihalnega orkestra, grupe učencev klavirja, razstave mladih fotografov, likovnih del članov Relika iz Trbovlja... Na trgu Toneta Čufarja, ki je bil bogato okrašen, so se v organizaciji Zveze kulturnih organizacij Jesenice, Zveze Društva prijateljev mladine Jesenice, TVD Partizan Jesenice, Turističnega društva Jesenice in drugih ob stojnicah, na katerih so prodajali razne igrače, jedačo in pijačo za mlade in stare, več dni vrstili nastopi pevcev, mažoret, otroških plesnih skupin TVD Partizan - Lipa program in obiski dedka Mraza, na Javorniku pa božični koncert.

Božični koncert učencev Glasbene šole Jesenice naj bi bil tudi pregled šolske dejavnosti in uspešnosti učencev in pedagogov v prvem polletju tekočega šolskega leta. Čeprav je na koncertu nastopilo omejeno število učencev

(vsi ne morejo nastopiti), je prikazano muziciranje mladih glasbenih talentov od prvega do desetega razreda potrdilo pravilno in zadovoljivo programsko, pedagoško in organizacijsko usmeritev Glasbene šole Jesenice. Nastopilo je kar 27 učenec in učencev v 25 točkah koncertnega programa. Nastopili so: Katja Lah, Tomaž Malej, Ruth Martinčič (violina), Žiga Vrhovnik (violončelo), Marko Stare, Vanja Debelak, Irena Richter (flavta), Tanja Anotnič (kljunasta flavta), Monika Svetina, Matevž Martinčič (klarinet), Urban Fele (trombenta), Peter Ramuš, Romana Smagin (rog), Miha Sušnik, Anja Berce, Matej Penič, Saša Blažič, Saša Žohar, Marko Bogdanovič, Mojca Lužnik, David Marošević, Martina Kerštanj in Anemari Brun (klavir). Program so izoblikovali pedagogi glasbene šole: Marija Avsenik, Jaroslav Cefera, Matjaž Šurc, Barbara Mikula, Karel Ažman, Franci Richter, Franjo Ropret, Jernej Smolej, Ivanka Trnka, Lojze Dolinar, Bojan Svetlin, Lojze Jeram in Primož Kerštanj. Klavirsko spremljavo solistov pa so opravili: Beti Demšar-Zupan, Barba-

ra Mikula, Marta Mesec, Primož Kerštanj in David Marošević.

Koncert je bil v dobrodelnih namene, saj je bila vstopnina namenjena za poplavljenec in ni imel tekmovalnega značaja. Splošna ocena pa je, da so mladi glasbeniki prikazali lepe izvajalske dosežke. Mentorji so predstavili vrsto nadarjenih učencev pihal, trobil in ostalih instrumentov. Ne glede na to, po kakšni poti (nadarjenost, pridnost, zavzetost) so mladi učenci dosegli in prikazali mladostno glasbeno dozorevanje, je koncert velika podlaga za še boljše glasbene dosežke. Program koncerta je vseboval glasbena dela domačih in tujih skladateljev, prilagojenih za vse letnike učencev. Tako je imel vsak nastopajoči učenec priložnost predstaviti sebe in lastnosti njegovega instrumenta. Večinoma so vsi te možnosti dodobra izkoristili in uspešno opravili svoje nastope. Dobro zasedena dvorana (starši učencev in ljubitelji tovrstnega razvoja glasbe) je z naklonjenostjo vzpodbujala mlade glasbenike in je bilo vzdušje v dvorani in na odru ves čas koncerta takšno, da je ustrezalo učenecem in pedagogom, ki so skrbno spremljali nastope vseh učencev.

Za potrebno vzdušje in prisrčnost v dvorani in na odru sta ves čas koncerta skrbela voditelja programa pedagoga Beti Demšar-Zupan in Franci Richter. Njun vezni tekst, sestavljen iz raznih božičnih in novoletnih kolednic (bilo jih je 17), je razveseljeval poslušalce in izmamljal dolge aplavze, ki so oznanjali lep večer v veselju, prijateljstvu, tovarištvu...

Sodeč po navdušenju poslušalcev in zadovoljstvu organizatorjev naj bi božični koncert v Delavskem domu na Javorniku postal sestavni in obvezni del programa glasbene koncertne dejavnosti Glasbene šole Jesenice. Čeprav neradi pa moramo vseeno omeniti veliko pomanjkljivost organizacije koncerta. Dvorana ni bila ogrevana! Poslušalci so sedeli ogrnjeni ali oblečeni v plašče, ker je bilo v dvorani mrzlo! Zato naj bi bilo drugič tudi v dvorani toplo - kot pri srcu.

Franjo Ropret

Hitropotezni turnir za januar

Jeseniški šahisti so odigrali 5. turnir hitropoteznega prvenstva Jesenic za sezono 1990/91. Udeležilo se ga je 27 igralcev.

V finalni skupini je svojo četrto zaporedno zmago dosegel Primož Kosmač, ki je v enajstih igrah zbral 10 točk. Drugo mesto je z devetimi točkami zasedel Ravnik, tretje Lužnik, 4. Kokošar, 5. Čamžič, 6.-7. Bec in Pazlar, 8. Jenko, 9. Cvetkov, 10. Poljanšek itn.

V tolažilni skupini je zmagal Begič. V skupni razvrstitvi je po polovici prvenstva vodstvo prevzel Kosmač s 40 točkami pred Ravnikom s pol točke manj, na tretje mesto pa se je povzpeli Lužnik.

in izbrani člani P.K.

Muzejsko društvo na Jesenicah

Samo dan zatem, ko je občinska skupščina na Jesenicah sprejela sklep o ustanovitvi Občinskega muzeja na Jesenicah (26. decembra 1990), se je 27. decembra 1990 v muzejskih prostorih Kosove graščine zbrala skupina prizadevnih posameznikov na ustanovni seji MUZEJSKEGA DRUŠTVA NA JESENICAH.

Mnenje vseh sodelujočih je bilo, da bo lahko društvo pomagalo Občinskemu muzeju pri ohranjanju naravne in kulturne dediščine, s svojo dejavnostjo pa kar najbolj širilo vedenje o bogastvu pa tudi propadanju naše dediščine.

V uvodu je bil podan predlog za ustanovitev Muzejskega društva in namen ustanovitve je predvsem povečevanje interesa za domoznansko na našem območju ter omogočiti vsem članom vrsto prireditev (od srečanj in razstav do izletov in strokovnih ekskurzij). Seveda bodo imeli člani vrsto ugodnosti (med drugim tudi to, da bodo vse muzejske razstave in predavanja brezplačne) pa tudi možnosti pri odločanju in organiziranju društva.

Udeleženci seje so predlagali, da bi v okviru društva izhajal tudi jeseniški zbornik JEKLO IN LJUDJE pa tudi druge publikacije z muzejsko in drugo vsebino. Društvo bo imelo tudi pomembno vzgojno funkcijo, kar največ članov pa naj bi društvo pridobilo iz osnovnošolskih, srednješolskih in študentskih vrst. Vsak bo lahko svoje zanimanje razvijal v sekcijah, ki bodo delovale glede na zanimanje članov (npr. numizmatična, faleristična - značarska, planinska, arheološka, etnološka itd.)

Društvo bo v pomoč zgodovinskim krožkom po šolah, seveda pa bo veselo tudi vseh pedagogov na šolah (zgodovinarjev in drugih), ki bodo lahko še bolj skrbeli za to, da bo vez z šolami kar najtesnejša.

Vsi člani bodo dobili tudi članske izkaznice, za financiranje, registracijo in ustanovne akte pa bo poskrbela posebna skupina, ki je bila imenovana na ustanovni seji. V januarju 1991 bo društvo že imelo svoj pravilnik, čimprej pa naj bi se tudi registriralo in s tem začelo z rednim delom.

Za vse, ki bi želeli sodelovati v MUZEJSKEM DRUŠTVU JESENICE, prilagamo tudi prijavnico in naslov, kamor se lahko osebno ali pa po pošti prijavi:

Muzej Kosova graščina, Titova 64, 64270 Jesenice (dopoldne)

TK

Tečaj alpskega smučanja za otroke in odrasle

Družbeno podjetje REKREACIJA organizira tečaj alpskega smučanja za otroke od 6. leta dalje in odrasle v času zimskih počitnic od 28. januarja do 1. februarja 1991 na smučiščih Zatrnika.

Tečaj bo organiziran pod strokovnim vodstvom vaditeljev in učiteljev smučanja.

Odhod avtobusa bo vsak dan ob 8. uri izpred Čufarja, vračanje bo predvidoma ob 15.30 uri.

Cena petdnevnega tečaja:
- za otroke do 10 let starosti 900,00 din
- za odrasle 1.100,00 din

V ceno tečaja je vračunano strokovno vodstvo, avtobusni prevoz, dnevna vozovnica za žičnico in enolončnica.

Prijavnico skupaj z ustreznim vplačilom oddajte na Kadroviski sektor (soba št. 11) do četrta, 24. januarja, od 7. do 11. ure.

PRIJAVNICA

Priimek in ime ..... tel. ....

naslov stanovanja ..... starost ..... let.

Prijavljam:

1. začetni tečaj
2. nadaljevalni tečaj

Vstopna avtobusna postaja .....

Podpis:

Ime in priimek .....

Naslov .....

Želim postati član MUZEJSKEGA DRUŠTVA JESENICE .....

Sekcija (numizmatična, značarska, minerali-okamenine, razglednice, etnološka, arheološka itd.) .....

Jesenice, dne ..... Podpis .....

Šah

Novoletni šahovski turnir

Vabilu na tradicionalni Novoletni turnir, ki je bil prvo nedeljo v novem letu, se je odzvalo 23 šahistov. Odigrali so 9 kol po švicarskem sistemu, za vsako partijo pa je igralec imel 10 minut časa za razmišljanje.

Po izredno zanimivem poteku tekmovalstva, na katerem nihče ni ostal brez poraza, sta na cilj prva prispela jeseniški prvokategorik Anton Krničar in gost, mojster FIDE Vojko Mencinger, član Murke iz Lesc. Oba sta zbrala po osem točk.

Uspeh Krničarja je veliko presenečenje, saj je zaigral zelo dobro in za seboj

pusstil vrsto boljših hitropoteznih igralcev. Do uspeha mu je pomagal tudi mladi Pazlar, ki je v predzadnjem kolu presenetil Mencingerja. Tretje mesto je zasedel Kosmač s 6 točkami in pol, 4.-5. Pazlar in Poljanšek 6 točk, 6.-7. Gocevski in Cvetkov 5,5 točke, 8.-9. Rodman in Ravnik 5 točk, 10.-12. Lužnik, Nada Marušič in Bec po 4,5 točke, itn.

Šest najbolje uvrščenih je bilo nagrajenih, praktična darila pa so prejeli tudi najboljše uvrščeni brezkatégorik Cvetkov, igralca Marušičeva ter mladinec Dimitrijevič.

SLOVENSKE
ŽELEZARNE

ŽELEZARNA JESENICE

ugodno prodaja svoje izdelke v novi industrijski prodajalni na Jesenicah

obiščite nas —
informacije po telefonu
(064) 81-441, int. 29-04
ob magistralni cesti
(avtobusna postaja
Železarne), kjer nudimo:

- betonsko železo in pletene žične vrvi,
- vlečeno jeklo,
- vlečeno žico — črno,
- pocinkano in nerjavno,
- pločevino — navadno in nerjavno,
- hladno oblikovane profile,
- vratne podboje,
- dodajne materiale za varjenje — elektrode in varilne žice,
- žeblice,
- končne izdelke — diske za kmetijske stroje, kljuge za žlebove, snegobrane, žlebove, kotličke za boilerje, cisterne za kurilno olje itd.

Obratovalni čas vsak dan od 9. do 17. ure, ob sobotah od 8. do 12. ure